

Jeu 2ee

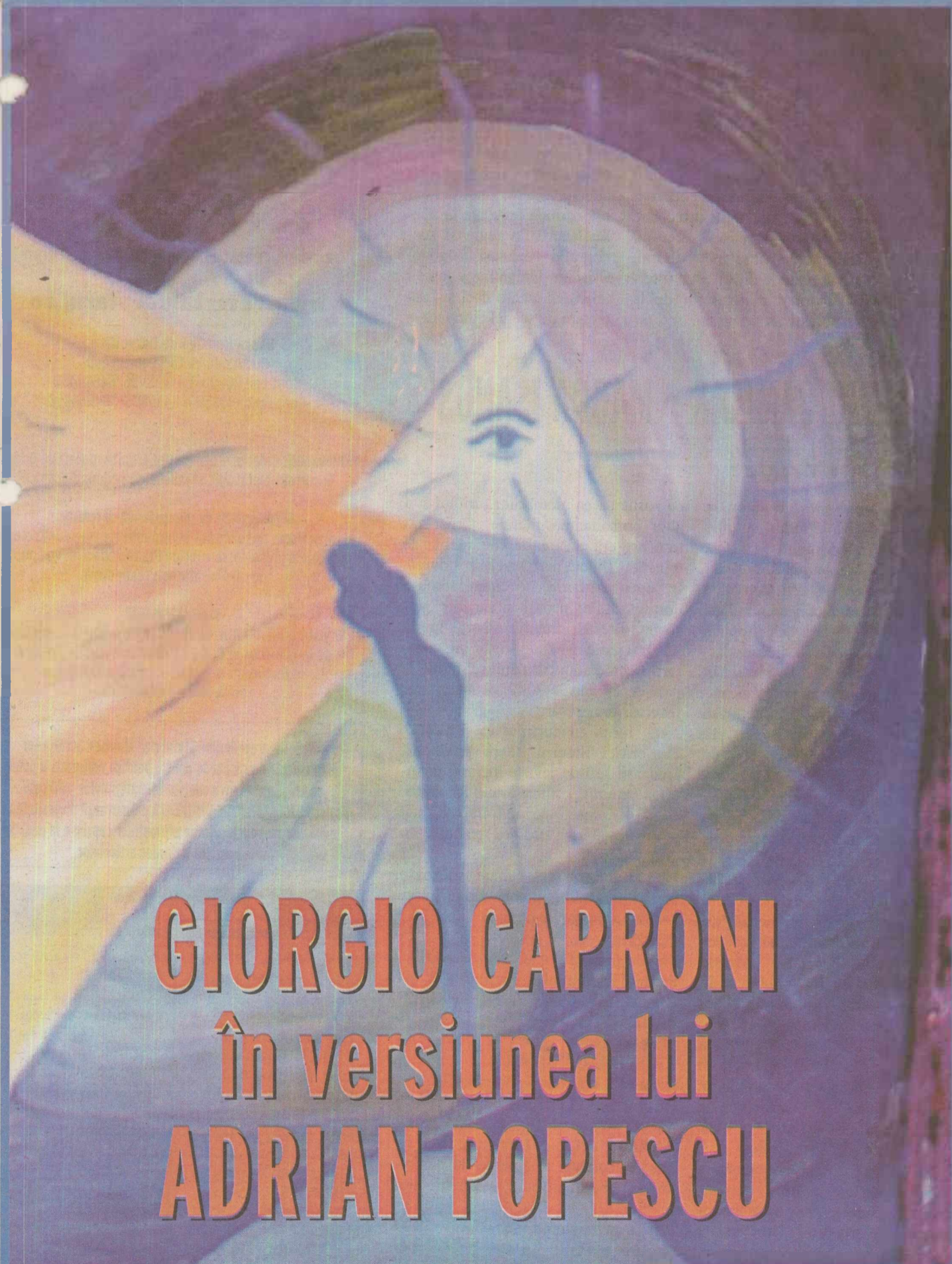
Luceafărul

de dimineață

Săptămânal de cultură al Uniunii Scriitorilor din România

Nr. 2 (874), Miercuri, 18 februarie 2009, 16 pagini. Preț: 3 lei

ANCHETA L.D. Favoriții Premiilor USR Cărțile românești ale anului 2008

GIORGIO CAPRONI
în versiunea lui
ADRIAN POPESCU

GABRIEL CHIFU:

Cât cântărește răul?

DAN CRISTEA:

Fetele memorialisticii

MIRCEA GHIȚULESCU:

**Ultimul spectacol
cu Claudiu Bleont**

BOGDAN GHIU:

**Bienala de la Veneția
sună retragerea**

GABRIELA GHEORGHÎȘOR:

**Strigătul din
„craterul Platon”**

DANIELA FIRESCU:

**Povești de farmec
și infideliate**

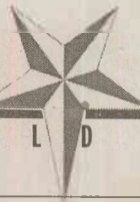
DINTRE SUTE DE CATARGE:

Laurențiu Enache

51948489 540011

02

Relatare despre moartea mea - un spectacol dublu premiat

IOANA DINULESCU

În cadrul Festivalului internațional al teatrelor de studio organizat anual de Teatrul de stat Al Davila din Pitești (director: prof. Sevastian Tudor), am putut viziona recent, în spațiul sălii de studio croită cu multe zeci de ani în urmă după planurile lui Liviu Ciulei, un spectacol regizat de Bogdan Cristian Drăgan, dramatizare după cel mai recent roman al scriitorului Gabriel Chifu, **Relatare despre moartea mea**. Dramatizarea poartă semnătura atât a scriitorului Horia Gârbea, cât și pe cea a regizorului Bogdan-Cristian Drăgan, acestuia din urmă revenindu-i dificila sarcină de a comprima un text deosebit de bogat în repere epice până la dimensiunea unui spectacol de studio. Lucru pe care Bogdan-Cristian Drăgan l-a realizat cu strălucire, regizorul fiind și autorul unei scenografii remarcabile prin capacitatea ei expresivă, ca și prin funcționali-

tate. Spectacolul a fost conceput ca o repetiție finală înainte de premieră, protagonistă fiind cunoscuta actriță craioveană Anca Dinu, ea întruchipând două personaje: pe Ana, româncă fugită din spațiul concentraționar comunist, și Detectivul. I-au fost alături pe scenă, într-un veritabil maraton artistic, trei actori din Voivodina: Ionel Cugia, Otilia Pescariu (o superbă blondă) și Florina Petroi, cei trei evoluând la standardele unui autentic profesionalism. De remarcat faptul că spectacolul este unul multimedia, pe fundal fiind proiectat un film cu Valeriu Dogaru, unul din actorii cei mai îndrăgiți și mai longevivi ai Teatrului Național Marin Sorescu din Craiova, în rolul bogătașului canadian Adam. Cum a punctat într-un interviu acordat nouă la reprezentarea de la Pitești, regizorul a avut în minuscula echipă tehnică (maestru de lumini: Zelico Novacov, proiecțio-

nist: Dragoslav Dobroslavjievic, recuziter: Goran Markovic) un veritabil partener de dialog artistic. Despre reușita spectacolului vorbesc elocvent cele două premii obținute: Premiul special al juriului, acordat la Festivalul de teatru clasic de la Vârșeș, și Premiul pentru dialog intercultural, obținut la Festivalul internațional al teatrelor de la Pitești.

La o săptămână de la reprezentarea de la Pitești, cea de-a 10-a, cu spectacolul **Relatare despre moartea mea** de Gabriel Chifu, Teatrul românesc din Voivodina a prezentat publicului o nouă premieră: **Castelul orbilor**, după texte ale lui Gellu Naum, în regia și scenografia aceluiași Bogdan-Cristian Drăgan, pe care-l felicităm încă o dată și-l așteptăm pe scenele din țară.

FESTIVALUL LITERAR „EUSEBIU CAMILAR - MAGDA ISANOS”

Ediția a XIV-a, 2009

Consiliul Județean Suceava, Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Suceava, în colaborare cu Societatea Scriitorilor Bucovineni, **Crai Nou Suceava**, Primăria comunei Udești, Biblioteca Bucovinei “I.G. Sbiera” și Complexul Muzeal Bucovina, organizează ediția a XIV-a a Festivalului literar „Eusebiu Camilar - Magda Isanos”, în perioada 1-3 mai 2009, la Suceava și Udești.

Concursul își propune să descopere, să sprijine și să promoveze noi și autentice talente în rândul creatorilor din literatura de astăzi și se va desfășura pe trei secțiuni: poezie, proză scurtă și reportaj literar.

REGULAMENT

1. Sunt acceptate în concurs lucrări nepublicate și nepremiate la alte concursuri literare.

2. La concurs pot participa autori de orice vârstă, care nu sunt membri ai Uniunii Scriitorilor, nu au debutat editorial și nu au obținut Marele Premiu la edițiile precedente ale concursului.

3. Lucrările, dactilografiate în cinci (5) exemplare, vor fi trimise pe adresa: Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Suceava, Str. Universității nr. 48, Suceava, 720228

4. Lucrările se trimit până la data de 25 martie 2009. Ele vor purta în loc de

semnătură un motto ales de autor. În coletul poștal va fi introdus un plic închis (având același motto), care va conține numele și prenumele autorului, locul și data nașterii, studii, activitate literară, adresa completă, numărul de telefon și, eventual, adresa electronică.

5. La secțiunea poezie, fiecare participant are dreptul de a se înscrie în concurs cu minimum cinci (5) și maximum zece (10) poezii. La secțiunea proză scurtă, fiecare participant are dreptul de a se înscrie în concurs cu minimum o (1) proză scurtă și maximum trei (3). La secțiunea reportaj literar, fiecare participant are dreptul de a se înscrie în concurs cu un (1) reportaj de maximum cinci (5) pagini.

6. Un concurent poate participa la toate secțiunile.

7. Lucrările nu se returnează, ele urmând a intra în patrimoniul concursului „Eusebiu Camilar - Magda Isanos”, iar laureații vor fi publicați în „Caiete udeștene”, volum editat de Centrul Culturii Tradiționale Suceava.

8. Laureații vor fi anunțați până la data de 27 aprilie 2009, pentru a fi prezenți la festivitatea de premiere, precum și la manifestările prilejuite de finalizarea Concursului, care vor avea loc la Suceava și Udești, între 1 și 3 mai 2009. Manifestările vor consta în lansări de carte, șezători literare, recitaluri de poezie, vizite la muzee și monumente de artă din județ, realizate

cu participarea membrilor juriului și a altor personalități literare. Organizatorii asigură cazarea și cheltuielile de transport (bilete de tren-clasa a doua). În eventualitatea în care laureații doresc să fie însoțiți și de alte persoane, acestea trebuie să-și suporte integral toate cheltuielile, iar organizatorii trebuie anunțați până cel târziu la data de 28 aprilie 2009, pentru a face rezervările necesare.

9. Juriul concursului va fi alcătuit din critici literari, poeți, prozatori, redactori șefi de reviste literare, membri ai Uniunii Scriitorilor din România.

10. Membrii juriului nu mai pot schimba ulterior ordinea rezultată în urma jurizării.

11. Pentru cele mai valoroase lucrări prezentate în concurs, juriul va acorda următoarele premii:

POEZIE:

Marele premiu „MAGDA ISANOS”, Premiul I, Premiul II, Premiul III
Premiul „CONSTANTIN ȘTEFURIUC”

PROZĂ SCURTĂ:

Marele premiu „EUSEBIU CAMILAR”, Premiul I, Premiul II, Premiul III
REPORTAJ LITERAR:

Marele premiu „MIRCEA MOTRICI”, Premiul I, Premiul II, Premiul III
Vor fi acordate, în funcție de posibilități, și premii ale unor reviste literare.

Relații suplimentare: tel: 0745-773290

Luceafărul

Revistă de cultură
a Uniunii Scriitorilor din România
Editor: Asociația
LUCEAFĂRUL DE DIMINEAȚĂ

Director: DAN CRISTEA
Responsabil de redacție: GELU NEGREA

Redacția:
HORIA GÂRBEA,
BOGDAN GHU,
SORIN LAVRIC,
IOLANDA MALAMEN,
STELIAN TĂBĂRAS

Colegiu editorial:
RADU F. ALEXANDRU, GABRIEL CHIFU,
LIVIU CIOCĂRLIE, TRAIAN T. COȘOVEI,
MIHAI ȘORA, CORNEL UNGUREANU

Art director: GELU IORDACHE

Coordonator pre-press: IOANA BACALU
Administrație, difuzare: EUGEN CRIȘAN

Tipărit la CROMOMAN

Revista LUCEAFĂRUL DE DIMINEAȚĂ
este membră a Asociației Revistelor,
Imprimeriilor și Editurilor Literare (A.R.I.E.L.)

Adresa redacției: Calea Victoriei nr. 133, București, sector 1
Tel./Fax: (021)-212.79.94 ; Tel: (021)-312.96.93

e-mail: luceafaruledimineata@gmail.com

www.revistaluceafarul.ro

Banca Română de Dezvoltare -
Sucursala Victoria, București
Cont Lei: RO29BRDE445SV36784884450
Cont Euro: RO25BRDE445SV36784964450

IMPORTANT! Colaboratorii ne pot trimite materiale doar în format electronic și culese cu semne diacritice!

Reguli generale de corespondență cu redacția:
Manuscrisele nesolicitate și nepublicate nu se înapoiază.
Textele trimise către rubrica Poșta redacției vor purta pe plic mențiunea respectivă.

DIFUZARE

Revista LUCEAFĂRUL DE DIMINEAȚĂ poate fi cumpărată de la chioscurile RODIPET din București și din țară.
În București mai poate fi găsită la librăria de la Muzeul Literaturii.

Conform prevederilor Statutului, Uniunea Scriitorilor din România nu răspunde pentru politica editorială a publicației și nici pentru conținutul materialelor publicate.
Revista LUCEAFĂRUL DE DIMINEAȚĂ promovează diversitatea de opinii, iar responsabilitatea afirmațiilor cuprinse în paginile sale aparține autorilor articolelor.

Calendar

17.02.1951
s-a născut Ion Lilă
18.02.1938
s-a născut
Ion Pogorilovschi
19.02.1939 s-a născut
Constantin-Theodor
Ciobanu
19.02.1940 s-a născut
Mircea Radu Iacoban
19.02.1950 s-a născut
Liviu Ioan Stoiciu
19.02.1974
s-a născut
Daniel
Cristea-Enache

20.02.1927 s-a născut
Mircea Malița
20.02.1949 s-a născut
Lucia Olaru-Nenati
21.02.1943 s-a născut
Luminița Petru
22.02.1945 s-a născut
Doina Covaci
22.02.1932 s-a născut
Carol Roman
22.02.1950 s-a născut
Pavel Lică
24.02.1940 s-a născut
Virgil Bulat
24.02.1943 s-a născut
Horia Bădescu

Fetele memorialisticii

Anul 1958 i se arată extrem de favorabil tânărului Gabriel Dimisianu. Student în ultimul an la Facultatea de Filologie, e remarcat de Paul Georgescu, deținătorul unui curs special Argezi, dar mai ales redactorul șef de temut al „Gazetei literare“, care îl lansează în revistă, alături de Nicolae Velea, Matei Călinescu și Ștefan Cazimir, într-o pagină intitulată Tineri critici. Tot în 1958, e angajat de același Paul Georgescu („în a cărui personalitate coabitau ciudat o componentă dogmatică și una liberală“) în calitate de corector la „Gazeta literară“ (alături de Modest Morariu și Matei Călinescu), pentru ca, după mai puțin de un an, împreună cu Matei Călinescu, să fie trecut în redacția propriu-zisă, la secția de critică. Nu prea știu cum ar suna lucrurile dacă s-ar fi petrecut astăzi, dar acum cincizeci de ani, din multe motive, ele aveau mai degrabă de deznodământul unui pasm frumos. Să te trezești propulsat în centrul vieții literare, fie, deocamdată, și pe o orbită mai periferică, în loc de a merge undeva la țară, pe un post de profesor care nici nu exista în realitate, iată o împrejurare pe care autorul de astăzi al volumului *Oameni și cărți* o califică, pe drept cuvânt, ca fiind „crucială“ pentru parcursul său de profesionist al actului critic. Dimisianu se și reîntoarce în câteva rânduri asupra întâmplării cu pricina, reamintind-o și reamintind-o, ca și cum în aceasta ar desluși semnele destinului. Nici nu ar fi, de altfel, prea departe de adevăr.

Așadar, un sens al surprizei, al mirării și miraculosului răzbate adeseori din aceste pagini de portret și memorialistică și, printre altele, le conferă și originalitatea. În evocarea lui Dimisianu, lucrurile se întâmplă așa și nu altfel, pentru că se cheamă între ele și își răspund conform unui apel secret care se dezvăluie prin punerea cap la cap în întregul narativ pe care îl constituie memoria. De exemplu, o dedicație a lui Nichita Stănescu pe primul său volum de versuri se reclamă a fi recitată și lămurită peste ani, o însemnare versificată, în aparență banală și glumeată, a lui Velea pe pagina unui caiet din facultate se transformă într-o ciudată premoniție tragică, privită fiind, tot peste ani, prin prisma ultimelor momente de viață ale prozatorului. O semnătură pe un „act de familie“ îl leagă pe autorul însuși de judecătorul brăilean Eugen Enăchescu, numele civil al poetului Mihail Crama, premiat în anul 1947, chiar anul semnării înscrisului, de către Fundațiile Regale. „Patima, pasiunea vicioasă pentru cititul revistelor, de care nu mai am nicio șansă să mă dezbrăc“ își are punctul de plecare, în ceea ce-l privește, în „îndepărtata copilărie“. Revista Universul copiilor, primită în dar pe la 7-8 ani, ar constitui germele inoculant. Ca fiind pusă sub semnul destinului, așa ar trebui poate să fie citită și pagina care conține una din cele mai frumoase evocări din volum, aceea dedicată librăriei lui Teodor Manea din Brălia: „Făceam ce făceam, copil fiind, și mereu îmi găseam drum la librărie, unde totul îmi plăcea. Mă strecuram printre cumpărători pentru a ajunge în spatele galantarelor unde, ca într-o bibliotecă, erau rânduie cărțile, unele după format, altele după colecții și autori. Cercetam metodic rafturile de jos, ghemuit înapoia tatei care avea de lucru cu clienții. Pe o scăriță metalică puteam coborî, și o făceam adesea, la subsolul magazinului, unde era depozitul propriu-zis al cărților precum și al altor mărfuri specifice, obiecte de papetărie, rechizite școlare, cartonaje și altele. Mai erau acolo câteva ingenioase mașini, acționate fie electric, fie manual, cu ajutorul cărora putea fi tăiată în coli de mărimi diverse hârtia ce aștepta rulată în baloturi, așa cum fusese adusă de fabrică. Le urmăream fascinat mecanismele când erau puse în mișcare. Mirosul intens de celuloză și al cernelii tipografice l-am reîntâlnit peste ani când

am coborât prima oară în sala rotativei de la Universul, unde se tipărea *Gazeta literară*“ (p. 298).

La aproximativ zece ani după debutul publicistic și după angajarea la „Gazeta literară“, scăzând perioada unui scurt intermezzo petrecut la revista „Amfiteatru“, pusă în circulație de Ion Băieșu, Gabriel Dimisianu e chemat de Geo Dumitrescu, în 1968, să facă parte din echipa ce pregătea pentru editare „România literară“, loc pe care, cum se știe, nu l-a părăsit de atunci până în zilele noastre. Anul 1968 este și anul din care datează cunoștința noastră prietenească. Fusesem chemat și eu, tânăr critic, cu câteva articole la activ publicate, să mă alătur echipei de critici ai „României literare“. Cum aflase Geo Dumitrescu de numele meu și cum îi venise ideea să-mi facă cea mai mult decât onorantă invitație nici până azi nu știu. Am comis însă impolitețea să-l refuz și, probabil, speriat de clamările lui Băieșu („or să te mănânce ăia de la R. L.!“), m-am angajat la „Amfiteatru“. Dumnezeu m-a pedepsit, căci după câteva luni, în iarnă, Băieșu a fost dat afară, în împrejurări pe care le povestește și Dimisianu. A fost înlocuit de esteticianul marxist Gh. Achiței, care a slujit până la nerecunoaștere frumoasă și eleganta publicație pe care o moștenise prin ordin venit de sus. Cu familia Dimisianu, cu Paul Goma și soția lui am petrecut împreună, pe plaja de la 2 Mai, câteva din zilele lui august '68, care au culminat cu invazia Cehoslovaciei de către tancurile sovietice.

M-am exprimat, scriind despre volumul din 2003, *Amintiri și portrete literare*, reluat și îmbogățit în cartea de față, despre valoarea de ansamblu, istorico-literară, a memorialisticii lui Dimisianu. Criticul oferă informații de primă mână, face portrete memorabile, descrie convingător și dens atmosfera politică și cea cultural-literară (perioada „micii liberalizări ideologice de la mijlocul deceniului șapte“ găsește în Dimisianu, de pildă, un pictor social redutabil), trece în revistă câteva generații de scriitori și pe protagoniștii acestora, cu problemele, confruntările și aspirațiile lor. Din perspectiva sa privilegiată, de actor și de obser-

vator în timp al oamenilor și împrejurărilor, Dimisianu e în măsură să ne traseze ca nimeni altul destinul „Gazetei literare“ și al „României literare“, să reconstituie istoria pe care au parcurs-o cele două publicații, să evoce scriitorii care au contribuit la facerea lor sau pe o parte din cei care s-au perindat prin cele două redacții. În ce privește generația sa literară, Dimisianu face observația că aceasta era „fascinată de interbelic“, cantonând sufletește în acel interval și manifestând un „paseism pe care îndeobște tinerii nu-l cultivă, dar pe care noi l-am cultivat pentru că în viitor totul ni se părea închis“. În spiritul acestei cultivări a interbelicului, paginile memorialistului fac justă parte întâlnirilor cu Argezi și Vianu, cu Galaction și Georgeta Mircea Cancicov, cu Zaharia Stancu și Geo Bogza, cu Streinu sau Cioculescu.

Dimisianu „vede“ gesturi și ticuri, știe să le redea savoarea contextului potrivit, să le sublinieze semnificația latentă, la fel cum știe, ca un adevărat comentator al lui Caragiale, să fie sensibil la comedia limbajului ori de câte ori aceasta se manifestă. Autorul, aflat în „postura insului care povestește și care caută să însuflețească personaje“, e atras îndeobște de naturile duble, de firile problematice, de aparențe și esențe, de măști și chipuri. Portretul se constituie deopotrivă într-o dramaturgie. Atunci când e cazul, memorialistul e „izbit“, „fermecat“, „impresionat“, „cucerit“ de comportamentul personajelor sale, la care apreciază în gradul cel mai înalt ironia și autoironia, umorul și civilitatea, apetența pentru gluma subțire și vorba de duh. Contactul spiritual, în asemenea împrejurări favorizante, se stabilește „din prima clipă“. Nu mă pot împiedica, pentru a exemplifica pe viu sensibilitatea la umor și ironie a lui Dimisianu, să nu citez o scenă de redacție avându-i ca protagoniști pe Sorin Titel și Lucian Raicu: „Odată Sorin veni la redacție frământat de o problemă pe care nu întârzie să ne-o expună. Tocmai citise ceva despre cazari, populație turcică originară de pe Volga și trecută la mozaism, dintre acești cazari proveneau evreii europeni nordici și o parte din ei trecuseră din Galiția la noi. Ce zicem de asta? El nu știuse dar aflase acum, tocmai citise, noi ce zicem? Ce să fi zis? Raicu îl asculta, fumând calm, și când acesta se opri i se adresă surâzând, în tăcerea care se lăsase: - Sorin, bună veste îmi dai azi, că sunt turc ...“ (p. 232).

Nu sunt ocolite, în memorialistica lui Dimisianu, lucrurile grave, melancolice și tristețile, reflecțiile literare, și nu numai, care pun pe gânduri. Dimpotrivă, unele din paginile sale mai recente, în care exegeza precumpănește asupra amintirii, ne reamintesc de faptul că memoriile se pot confunda uneori cu un mausoleu. O însemnare de jurnal, din aprilie 1997, se lasă parcursă cu înfiorare („Morți, morți, mereu aflu despre morți“). Jurnalul însuși, proiectat pentru a nota „fapte“ sau „informație sea-că și nimic altceva“, poate reprezenta un alt fel de scris, unul care să constituie un refugiu la „crisparea mea în fața scrisului“. Profunde sunt și cugetările autorului despre mecanismele memoriei, ca și cele despre resorturile memorialisticii. La prima vedere, motivația scrisului de asemenea natură ar fi doar „aceea de a informa“, de a depune mărturie „despre ce s-a întâmplat cu noi și în jurul nostru“. Dar de fapt, ceea ce caută memorialistica să facă e să răpună monstrul „uitării“ care, în absența consemnărilor, înghite definitiv. Uitarea înseamnă moarte, pentru că „întâmplările uitate sunt părți din ființa noastră care deja au murit“. Ființe construite din trecut, avem „atâta trecut cât memoria noastră poate să rețină și, câteodată, prin actul scrisului, să fixeze“. La o asemenea fixare durabilă aspiră și memorialistica lui Gabriel Dimisianu.

Cânepa și margareta

FELIX NICOLAU

C
A
R
T
E
A

D
E

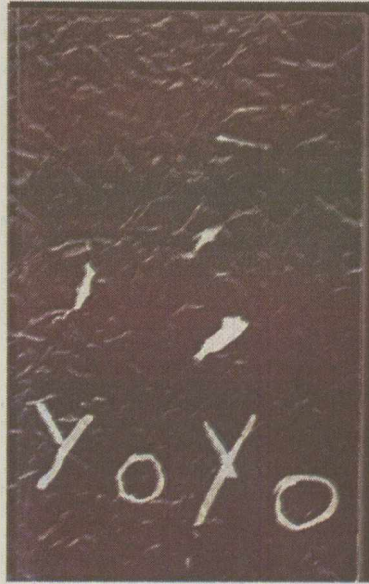
P
R
O
Z
Ă

Știam de mult despre Yoyo. Citisem fragmente pe internet. Mi se părea cel mai puternic urmaș al scrierilor lui William Burroughs la noi. Naratorul lui George Vasilevici e un junkie adevărat. Romanul a apărut, în sfârșit, la Editura Tomis, în 2008. Am observat unele apropieri de 69 al lui Ionuț Chiva, doar că aici mesajul e transmis mai clar, deși lirismul precum-pânește. Și nicio legătură cu viteza întâi, cea cu care se deplasa **RealK**, cartea despre substanțe, scrisă de Dragoș Bucurenci.

Fiecare capitol este intitulat **Azi**, chiar dacă „tragicul eveniment” relatat s-a petrecut în urmă cu zece ani. Prezentul continuu este redat prin propoziții scurte, agresive ori prin fraze infinite, descriind delirul și durerea. Umorel naturalist izbucnește involuntar: „Încercam să mă las de amfetamine și de iarbă. Am ales un leac simplu. Șase zile de futai sălbatic în care am scăpat din ghearele pizdei sale doar pentru vizionarea a două filme”. Și apoi considerațiile de om instruit, care face diferența între erotism și pornografie: „Când o pizdă își pierde poetica, devine pornografică” sau „am

futut un sac de căcat, a fost singurul gând care m-a traversat”.

Până aici, totul bine: ritm alert, filozofare fără concepte, în limbaj verde. După care vine faza cu balansarea celor trei vlăjgani pe căluții cu arcuți din părculețul copiilor, noaptea. Apare un gardian public și îi acuză urlând de vandalism. Urs se enervează cumplit și produce ceva de genul: „Ne scuzați, zice el cu emoție”. Se înfățișează și blonda în uniformă și cei trei duri o interpelează: „Nu vă vine uneori, așa, să vă urcați în balansoarul ăla? Să vă dați pe tobogan? Să vă legănați?”. Ochii ei albaștri lăcrimează pe altarul copilăriei, dar gurița dă un răspuns cazon, care l-ar fi inspirat pe Salinger: „Ba da, îmi vine, dar există un regulament”. Imediat mi s-a declanșat alarma: stai să vezi că și aici e cu beatnici românași, scăldați în lacrimi pe interiorul armurii tatuată pe pieptul lor vânjos. Imediat am înșfăcat mouse-ul și l-am întrebat pe Vasilevici ce e în neregulă cu eroii lui. Cum autorul a rămas offline vreo două săptămâni, a trebuit să continui lectura, ca să aflu răspunsul de unul singur. Și nu mi-a părut rău.

Dialogurile, în special între iubiți, sunt sprintene și mușcătoare. Yoyo încearcă să devină funcționar model în vânzări, de dragul fetei care-l abandonase pentru un posesor burtos de BMW. Rolul nu-l prinde și viața de junkie reîncepe. Consumatorii și dealerii se caftesc ca în filmele cu Van Damme. Apoi se coalizează în vederea jefuirii farmaciilor. Dragostea devine sex, sexul se execută în grup („Nu mi-am dat seama nici până în ziua de azi dacă ea avea un cur ideal”). Amfetamina provoacă sinceritate. Pe cei mai mulți asta îi înfundă. Pe Yoyo îl

stimulează întru creație artistică. Când nu rulează, el e la internet cafe, unde lecturează de pe siturile literare. Ascultă rock, citește din Whitman și consemnează viziunile lirice pe care le are după ce trage niște iarbă. Unele sunt superbe: „Suntem frumoși până ne doare carnea de înspăimântătoare frumusețe”. Trece prin gările patriei cu „o imensă margaretă portocalie în mână”. Zugrăvirea mentală a simbolurilor este violent expresionistă, vangoghiană: „margareta toarnă portocaliu. Mă face flească”. Și mereu frica de infernul care explodează când nu mai sunt pastile. Numai pastilele dezvăluie sufletul superb al lumii. De asta e geloasă poliția...

Dacă n-ar fi umorul, cartea ar cădea în patetism. Așa, scriitorul-junkie se amuză pe seama uniformelor. E mai versat decât ele: „Polițiștii de la antidrog sunt ca femeile și poezii: după ce îmbătrânesc, trăiesc din faima tinereții”. Memorabilă este faza percheziției. Sticleții îi răscolesc casa și când, dezamăgiți, dau să plece, Yoyo le arată cât de ageamii sunt. Uite, dacă ar fi ascuns prafurile în puiul din congelator? La fel, teribilă este și povestirea de pușcărie,

îmbibată de un argou sexual plastic. După ce am citit secțiunea dedicată sfărâmării dinților violatului cu ranga, în vederea unui sex oral pașnic, am încetat să mă mai exprim politically correct o vreme.

Cu siguranță, mulți vor zice că finalul romanului e tras de păr. Yoyo nu mai are ciocolată pentru Maria. Fără ciocolată, fetița nu merge să-i cumpere anumite pastile de la farmacie. Atunci, ia rahat de câine și-l îndeasă în ambalajul din gunoi al unor bomboane de lux. Maria e în ai nouălea cer. Yoyo nu mai rezistă, cade în genunchi și-i cere iertare. Mie, însă, finalul mi se pare perfect plauzibil. Mereu cu ochelari de soare, ca să nu-l izbească lumina în ochii injectați, și cu „cinspe ani de pușcărie în rucsac”, drogatul rămâne poet și, mai mult, om. Urâtul vieții și al semenilor îl obligă la gesturi extreme. Și e bine că nu primează nici violența, nici văicăreala. Viața nu e așa. Lucrurile sunt mai subtile. De pildă, iubitul îi declară iubitei că i-a scris o poezie, iar ea, drept răspuns, îl întreabă dacă să-și schimbe bijuteriile din aur galben cu altele din aur alb.

Strigătul din „craterul Platon”

GABRIELA GHEORGHIOȘOR

Incomod și mordant de i s-a dus buhul (ca om și ca publicist), scriitorul Liviu Ioan Stoiciu este, însă, unul dintre cei mai originali și prolifici poeți „optzeciști”. **Craterul Platon**, recentul volum de versuri, ilustrat cu fotografii de Dan Laurențiu Taban (Editura Vinea, București, 2008) dovedește, ca și precedentele, că printre multele „zădărnici”, exprimarea prin poezie rămâne singura fructuoasă și nezdarnică.

Craterul Platon păstrează discursul poetic fragmentat grafic (versurile lungi alterându-se cu cele foarte scurte) și fracturat sintactic (clauzula – cum observa N. Manolescu – nu coincide aproape niciodată cu pauza sintactică), precum și principalele sale mărci stilistice: oralitatea sau colocvialitatea împletită cu limbajul prețios ori cult (neologisme, noțiuni abstracte). Figurația mitologică de altădată a dispărut, deși titlul volumului (și al unui poem) trimite la mitul platonician al peșterii. În mijlocul lumii aparențelor, „în regiunea craterului Platon, în colțisorul ei cel mai

infect”, poetul, trecut de vârsta de aur a inocenței și lipsit acum de privirea revelatoare („cel de-al treilea ochi”), nu mai ajunge la starea de grație, necesară accederii la esența lucrurilor: „Mi-am pierdut/ ingenuitatea, nu mai merit nimic, de fapt. Orice/ așa face, nu găsesc/ «esența», sau o găsesc și nu sunt conștient” (**Cuprins de viscol pe dinăuntru**). „Craterul Platon” poate fi însă și o metaforă a regresiei în caverna sinelui, a autodevorării în magma solitudinii: „M-am sălbăticit, nu mai ies din casă decât scos cu forța/ nu mai vreau să am de-a face cu nimeni,/ (...) Sunt în/ stare să mă autodevor de pe-o zi pe alta”. Volumul tematizează, de fapt, tribulațiile unei ființe primejdite din toate părțile: dinspre interiorul inconfortabil, invadat de-un anotimp hibernal („Normal ar fi/ să mă simt bine cu mine/ însumi măcar acum, pe ultima sută de metri – dar nici/ pomeneală/ (...) Mă feresc de mine însumi și la vârsta asta?”), dar și dinspre sălbăcia sau bestialitatea lumii exterioare: „Cuprins de viscol pe dinăuntru, îmbrățișat pe/ dinafară de o fiară”. Alungat de la poarta Raiului, poetului

nu-i rămâne decât „cărarea mărginită de prăpăstii” (**Unde nu e voie**), locul unde crește buba rea (**Buba rea**) și reclusiunea în paragina propriului suflet: „din spate, ușa. Scârțâitul ei jalnic: și dinții/ supti. În față, o pânză/ întinsă, dar sfâșiată – o baltă ce se dezgheață? (...) unde sunt lipiți pereții cu/ amestec de balebă de cal, pământ,/ lut galben, nisip,/ paie și pleavă: amănunte, poate, ale unor trăiri/ nesemnificative... Ale unor treceri/ dintr-o stare în alta: de la bucurie la exasperare” (**Înlăuntrul sufletului**).

Discursivitatea devine însă, uneori, stridentă prin facilitatea unor sintagme bombastice: „retras în pustiul sufletului”, „ajuns pe marginea tuturor abisurilor” ș.a. Pustiul interior capătă consistență atunci când se suprapune peste imaginea pregnantă a unei făpturi hăde („...Râdea/ mânzește – o făptură diformă, fardată, în/ rochie de mătăasă, scurtă, cu gâtul gros și cu sânii atârând, cu/ un coc blond desfăcut mereu și pe care ea îl/ refăcea rapid, altfel, cu nările roase”), într-o poemă în care regăsim și o aluzie la

postura christică: „mărăcinii pentru cununa celui învins” (**Pustiul din noi**). Puternic semnificativă pentru confesiunea poetică din acest volum se dovedește mai ales imaginea ursului în lanțuri (v. și „calul trist” în ham). Simbol al castei războinice (la celți) sau expresie a forțelor htoniene, a întunericii, ursul este aici prizonier, după gratii (**În lanul de rapită**), domesticit, biciuit, pus să danseze (**În lanțuri**) ca la bălci. Motivul lumii ca bălci, vechi la Liviu Ioan Stoiciu, revine și în **Momente ale evoluției**, poem care enunță intrarea oamenilor „în grotă, din epoca de fier”. În **Craterul Platon**, detaliile prozaice, realiste se pierd în plasma ambiguă a unor imagini suprarealiste, onirice, violente ori grotestice: „mormane de mere putrezite”, morții „cu apa și roind din caverne” venind la pomană, „un cadavru cu un ochi”, „întâi i se tăia limba, apoi beregata și/ i se crăpa capul,/ în timp ce i se străpungea inima, cu încetinitorul, cu o suliță bine ascuțită”, „corpuri fără capete, băgate unele în altele” etc. Între superbia romantică („sunt ca un paratrăsnet”) și auto-victimizare („neajutorat, nedreptățit”), poetul, „cu senzația de întreg pierdut”, „destrăbălându-se” în versuri „la granița dintre vis și realitate”, căutând o ușă spre o altă dimensiune, clamează deznădăjduit: „dați-mi înapoi frumusețea!” (**Încărcat de frumusețe**). Poezia înflorește, totuși, frumos, în ciuda rădăcinilor amare, înfipite într-un crater plin de materii putrede, de umbre și de cenușă.

C
A
R
T
E
A

D
E

P
O
E
Z
I
E

REVANȘA SPIRITULUI

GEO VASILE

Mircea
Cărtărescu
Travesti

în infinita mea transgresiune, de un idol barbar și mizer, de o icoană blasfemiatorie și stridentă, de un strigoi scâlâmb numit Lulu". Era ultima noapte la Budila, cu focul de tabără și carnavalul aferent. Lulu se costumase și se machiase ca o vampă cu minijupă, perucă blondă, pantofi cu toc și sâni de vată. Nimic scandalos până aici, într-un fel sau altul toți se travestiseră în ceva, lovitura de teatru urmează la spartul târgului. Victor și Lulu se intersectează întâmplător sau nu în mansarda conacului; acesta din urmă, crezându-l „fetiță”, îi ia mâna și i-o pune pe sexul învârtoșat, sărutându-l simultan pe gură, spre panica subliminală și oroarea aceluia.

Un Savonarola se naște în pledoaria lui Victor-Mircea Cărtărescu pentru spirit, în detrimentul sexului, dar și în verva expresivă cu care îl vestejește pe liderul băieților de la „Cantemir” travestit în curvă, javră, putoare, târătură, precum și în imaginarul punitiv al victimei acelei agresiuni homeroteice: Lulu va cădea pradă păianjenului monstruos, bineînțeles în vis. În realitate, va muri peste ani, alunecând sub roțile unui tramvai. Imaginile orbitoare tip Van Gogh alternează cu imagini recurente, venite parcă din filmele lui Bergman sau Bunuel sau din repertoriul surrealist al lui Dali. Deși amintirea lui Lulu îl va persecuta pe narator, acesta se va vindeca în cele din urmă prin accesul în camera interzisă și descifrarea peliculei copilăriei, cu micii ei actori: băiatul și fetița care fusese. Lexemele cele mai frecvente în *Travesti* nu sunt întâmplătoare: obscen, ușă, sex, păianjen, creier, orbitor.

C
A
R
T
E
A
D
E
P
R
O
Z
Ă

Romanul *Travesti* (Humanitas, 161 p., 2007), reluare a textului din 1994 și 2002, exponențial ca și *Gemenii* (2007) pentru arta narativă a lui Mircea Cărtărescu, probează că acest autor joacă, de fapt, pe o singură carte, cea a revanșei de a se autoconstrui ca scriitor total, de a se imola pe altarul literaturii prin confesiunea quasi-autist-monologică și similobiografică, amintind de eul hiperbolic al marilor romantici, coroborată cu investigația psihologică, cu transcrierea lucidă a visurilor, cu delirul semantic, inventarierea maniacală a detaliilor realității. Mai multe motive din estetica marilor prozatori ai lumii, precum cel al dublului din oglindă, al labirintului kafkian sau borgesian, al hermafroditului, al bilocației și multiplelor corespondențe dintre varii vârste sau experiențe ale individului se fac resimțite în narațiunea spusă cu suflul la gură parcă, spre exorciza răul de care suferă Victor, chipul din oglindă al naratorului. Venit la stațiunea Cumpătu (un fel de Zauberg autohton), adultul încearcă să scrie spre a-și revizita rănilor și metaboliza traumele copilăriei (preventoriul de la Voila, unde fusese îndopat cu hidrazidă și cortizon), dar și ale adolescentului de 17 ani: „*terminam clasa a unsprezece la Cantemir. Eram mult mai singur decât sunt acum, când sunt foarte singur. Meseria mea, pe atunci, era singurătatea*”. Pe care insomniacul, nevroticul nostru erou și-o compensează prin incontinențe de ambulații prin cartierele vechi ale Bucureștiului, recitând versuri cu glas tare, uluind trecătorii cu ochii lui rătăciți și fața asimetrică și gălbejită.

Realitatea inventariată spectacular, plastic, cromatic este un repertoriu de materie degradată, aflată parcă sub un blestem al descompunerii și putrefierii, textul înaintând printr-o acumulare de senzații dureroase, viscerele, sufocante. Zilele de vacanță petrecute în tabăra de la Budila,

dar mai ales episodul cu personajul Lulu la carnavalul de adio vor declanșa criza lui Victor, care îl va marca pe viață, mai ales psihic. Mircea Cărtărescu a reușit să-și aproprieze o dicțiune, inducând tensiune și stare de urgență chiar și în lungi digresiuni, talentul său special constând în trecerea pe nesimțite de la real la oniric și invers. Lexicul său preferat este cel anatomic-chirurgical, ceea ce ne face să credem că filologul ar fi vrut să se facă medic: „*Mă agăț ca de cel din urmă pai de gândul că poate e posibil să mă vindec prin scris. Adică să dezleg, atât cât mă țin puterile, ghemul asta, încurcătura asta de intestine, mandala asta întrețesută în creierul meu. (...) Voi mânji pagină după pagină, voi folosi foile ca pe niște tiftoane ce nu cu cerneală se vor impregna, ci cu supurația rănilor mele străvechi. Poate că, în cele din urmă, totul va trece în ele și, pe măsură ce vor deveni mai purulente, mai colcăitoare, eu însumi mă voi goli de venin*”.

Coabitarea în coplesitoarea colectivitate din tabără este un prilej pentru narator de a-și realiza, dacă mai era nevoie, inaptitudinea de a lega prietenii, de a se potrivi felului de a fi și a se exprima precum ceilalți colegi (rock, sex, bancuri porcoase sau politice: „*Sus muncitori și-nainte/Pe drumul marii biruinți... Inși, inși, ia-o-n dinți*”). Se complăce în postura de exclus, de izolat (de unde și strigătura cu rimă, insinuând că ar fi onanist, ce i se adresează, între glumă și ofensă), în numele pariului său pe viață și pe moarte de a deveni cel mai important scriitor, demolatorul cosmosului pentru a-l înlocui cu o carte, un amant al absolutului, al suprafirescului, al demiurgiei gândului și cuvântului, asemeni lui Nietzsche sau hipergenialului personaj Leverkuhn, să zicem. Deocamdată se rezumă la bestiarul grupurilor de fete și băieți, la descrierea furtunilor hormonale și puțoisimelor teribiliste (coșmarul discotecii și al obscenităților de noapte), la portreți-

zarea lor în aqua forte, inclusiv olfactiv sau vestimentar, ceea ce nu exclude tușele mai blânde, aproape tandre, când vine vorba de colțuri de natură paradisiace (vale de flori, Valea Uitării, ce-l scapă de covârșitoarea memorie livrescă) sau de anume fete: „*Clara, frumoasă, cuminte și pură, cu tenul ca o coajă subțire de sticlă și cu ochii albaștri deschis, o fetiță pe care nimeni n-o vedea crescând și ajungând femeie*”. Imaginarul performant al romancierului îi permite să descrie în cel mai captivant stil realist, de pildă, o scenă de copulație pe care o aude fără să vrea în apartamentul de la etajul inferior de la Cumpătu, continuând să și-o reprezinte în vis, datorită permanentului balans și glisării între ficțiune, oniric și real din care se compune cartea. Iată-l de pildă, pe Victor, revăzând fotografiile, scene, fotogrammele unui film în clar-obscur, sepia, oricum crepuscular, cu sora lui mică, care, în cele din urmă, se va adevăra dublura lui Victor îmbrăcat ca o fetiță de maică-sa. Sindromul imagisticii coșmarului (obsesia păianjenului monstruos din conacul de la Budila) îi îngăduie naratorului să amorseze zone narative aparent dispartate, -luciditatea cu visul, numitorul comun fiind multiplele stagiuni ale „nebulniei”.

Poza damnatului hipersenzitiv cu creierul vampirizat, vădov nemângâiet nervalian, baudelairian, bacovian, se potrivește de minune cu portretul și planurile adolescentului de a fi singular, spre a se dăruia total Cărții, această bioscriitură („*sunt totu-na cu textul care mi s-a lipit de corp și mă-n-veninează*”), răstignire spirituală și fizică, acest chin lucid ce-l face pe Victor sau pe dublul lui să considere faptul (sau visul) de a se fi iubit cu femeia de sub el sau cu o chelneriță de la Cumpătu drept o trădare a unui ideal sacru. Considerând cei șaptesprezece ani apogeul propriei vieți, stadiul proiectiv fără întoarcere, naratorul își descrie trauma: „*atunci m-am poticnit,*

Povești de farmec și infidelitate

DANIELA FIRESCU

Există în *Necedinciosul* - Ion Vianu (Cartea românească, 2008) - o plonjare în psihanaliză ca într-un film de

Woody Allen. Se speculează, se interpretează, lipsește însă euforia specifică acestuia, execuția auctorială este mai mult teoretizantă. Romanul pune în discuție teoriile freudiene, vizând alternarea între principiul plăcerii și principiul realității, asimilează reinterpretările și conceptele lacaniene (faza oglinzii), însă, dominant rămâne principiul identității (Lichtenstein), care este atât de puternic încât poate defini și determina toate celelalte principii.

Nucleul poveștii îl formează Joseph și alter-egoul său Daniel, sau, mai exact, experiențele pe care Joseph le confesează și în funcție de care ceilalți se poziționează. Astfel, Monsieur Daniel (ex-bancher) duce o existență boemă, până la întâlnirea cu Joseph, personaj echivoc, care funcționează mecanic, jurnalist ce compilează știrile, dar devine extrem de

activ când își transmite propriile știri. Cei doi ocupă locul central alternativ, Daniel celebrând trăirea în prezent, într-un hedonism anesteziat „*să nu simți plăcerea, pentru că vei fi sancționat*”, îi cedează locul lui Joseph și angoaselor lui, experimentând, la început ca voyeur, avalanșa de escapade amoroase și, apoi, prin identificare ca protagonist: „*era ca și cum mi-ar fi vorbit despre mine. El era oglinda mea, mă asocia și pe mine la psihanaliza lui, de care profitam indirect, tot așa cum, copil fiind, mă urcam pe gardul cinematografului de vară și vedeam filmul fără să plătesc biletul de intrare*”.

Nu numai teorii psihanalitice sunt vehiculate, ci și teorii ale receptării, există o reabilitare a receptorului, în procesul confesiv, rolul său e mult mai activ și, de aceea, Joseph optează pentru două tipuri de terapie: formală - cu un

specialist, impenetrabilul Dobrowolski, și una informală, cu prietenul său. În jocul subtil-pervers al mărturisirilor trișează cu nonșalanță, instaurând o selecție personală, analizând și raportul de forțe ce se confruntă: „*încăpe vreo recunoștință între un pacient și psihoterapeutul lui? Mai degrabă cred că e un fel de luptă sălbatică. Să dai cât mai puțin, primind cât mai mult*”. El își rezolvă dilemele confesându-se, eliberarea nu vine o dată cu mărturisirea, ci în funcție de reacția pe care o produce aceasta. Pentru a se „vindeca” nu are nevoie de aprobarea celorlalți, ci de înțelegerea lor, de o reacție exactă în fața confidențelor sale. Un singur cuvânt - „rece”, livrat ermetic de Dobrowolski, îi oferă redempțiunea.

În ciuda background-ului sordid, a violenței sexuale, Joseph este un Don Juan autentic prin cele

câteva episoade „povești de farmec” aproape neverosimile, după cum neverosimile sunt și figurile feminine ce le animă, construite livresc, artificial, cu gesturi dramatice, poze studiate și înclinații psihanalitice. Poveștea cu Ingeborg, relevantă ca fiind cea mai specială, dezvoltă consecutiv ca într-un joc de poupee russe, o alta, „o romanțe” de licean îndrăgostit „*just-qu'aux aureilles*”, cum la fel de specială va fi povestea iubirii pentru care își abandonează credința și trece la o altă religie.

Martorii degradării lui Joseph îi anticipează sfârșitul - anunțul sinuciderii sale nu surprinde pe nimeni. Obsesiile sale îl chinuie acum pe Daniel, care îi repetă traseul descendent al căderii în nepenthes (explicație rafinată a sesiunilor psihanalitice oferite de Dobrowolski) până la reparația teatrală a lui Joseph, sosit la momentul

oportun să-l salveze, așa cum și el îl salvase în trecut. Simetria recuperării și reabilitării continuă până la confuzie - Daniel reia destinul exemplar al lui Joseph, își reia poziția în societate, se căsătorește, are succes în afaceri. Impresia de respectabilitate, de vindecare este spulberată de episodul final al aventurii lipsite de sens, care confirmă că „*obiceiul bate plăcerea. Te întorci la ce ți-e firesc. Iar dacă firescul este chin, revii la chin*”.

Amplificarea la infinit a exercițiilor de psihanaliză continuă ca într-un cerc vicios, căruia nu i se poate sustrage nici măcar Dobrowolski, singurul în imposibilitatea de a se confesa, el moare la fel de misterios cum trăise.

Ion Vianu construiește în *Necedinciosul*, printre dedublări, investigații și explicații, imaginea complexă a unui „alpha male”, cu o identitate în expansiune, acaparantă și seducătoare o dată ce și-a găsit propria identitate: „*Dar ceva e deasupra fericii, este să rămâi acela care ești. Și dacă ești un munte de nefericire, mai bine să mori decât să nu fii nenorocit întotdeauna*”.

«

Cât cântărește răul?

GABRIEL CHIFU

Cât cântărește sufletul? Sau, cum sună titlul unui excelent roman de curând apărut, cât cântărește un înger? Sunt întrebări care, abstract și simbolic, îi preocupă nu doar pe poeți. Ne preocupă de atâta vreme pe toți, că aproape s-au transformat în locuri comune. O interogație de la celălalt pol (nu din sfera sublimului, ci a maleficului...), pe care mă văd obligat în ultimul timp să mi-o pun tot mai des, este aceasta: Dar cât cântărește răul acumulat în noi și cu ce metru e potrivit să-l măsurăm? Tot ce se petrece în jur, tot ce trăim mă conduce către această întrebare.

Înainte de 1989 am avut naivitatea să cred că răul se poate strânge într-un punct, se poate localiza, întrupa într-o persoană și e suficient ca acea persoană să dispară pentru ca toată energia negativă ce ne devastează să dispară și noi să fim dintr-o dată mântuiți. Perioada ce a urmat m-a convins că mă înșelasem foarte tare: răul se repartizează straniu, difuz, e dificil să realizezi o „hartă” exactă a prezenței sale și e dificil să-i stabilești dimensiunile ori ecuația după care se manifestă. El este un „zăcământ” lăuntric și invizibil. De aceea, singurul mod de a-l detecta, în opinia mea, e acesta: să urmărim efectele sale la suprafață. Dacă nu am avea la îndemână aceste repetate, nefericite ecloziuni în spațiul public ale răului din noi, n-am ști care e starea noastră lăuntrică și cât de „contaminați” suntem, n-am ști nici dacă suntem mai răi sau mai buni decât alții.

Așadar, eu, unul, măsoar răul interior după ce se întâmplă cu noi, după felul în care funcționează ansamblul social. Și ce văd doar în ultimele săptămâni?! La Slatina, un bătrân moare aruncat de la un serviciu medical la altul, fără să i se acorde asistență. Urmează, în presă și la televiziuni, o isterie generală, o anchetă, apoi totul se uită, se îngroapă și lucrurile rămân la fel... Alte cazuri asemănătoare au loc la alte spitale din țară și avem prezumția, deși, precauți, ne ferim de generalizări, că sistemul nostru medical e la pământ. De la un depozit militar din Ciorogârla dispar, ca într-o vrajă, parcă s-ar fi topit, o mulțime de arme și nimeni nu știe nimic, nici când au fost furate, nici cum a fost posibil într-un spațiu (teoretic) foarte bine păzit. Precis după același scenariu, urmează, în presă și la televiziuni, o isterie generală, o anchetă, apoi totul se va uita, se va îngropa și lucrurile vor rămâne la fel... Iarăși ne încercăm bănuiala, deși nu iubim generalizările pripite, că și sistemul militar de la noi e vraiște. Un jaf armat și o crimă la o casă de schimb valutar din Brașov ne scot la iveală un suspect, Gorbunov, condamnat pentru tentative de omor și eliberat din penitenciarul de maximă siguranță (halal maximă, halal siguranță!...) de la Craiova printr-un șir de vinovate, innacceptabile complicități și gesturi de irresponsabilitate/incompetență ale unui medic, ale procurorilor, judecătorilor, polițiștilor și angajaților din penitenciar. Precis după același scenariu, urmează, în presă și la televiziuni, o isterie generală, o anchetă, care în acest moment nu s-a încheiat, apoi totul va cădea în uitare, se va îngropa și lucrurile vor rămâne la fel (există, ca argument, și precedentul cu Omar Haissam). Oricât ne-am feri de generalizări, de exagerări, acest episod ne îndeamnă să presupunem că și alte sisteme de la noi, al justiției, al poliției și penitenciarelor, (încă o dată) cel medical, sunt putrede/corupte. (Or, dacă termenul pare prea dur, putem formula blând: toate aceste sisteme nu funcționează.) În București, la Băneasa, a început construcția unui pasaj rutier și nu se mai termină. Un alt pasaj încearcă să se înalțe tot în București, în zona Basarab, și nici acesta nu se mai termină. La Ploiești, s-a deschis șantierul unei centuri ocolitoare și nici aceasta nu se mai termină. De ani buni auzim vorbindu-se de construirea unei autostrăzi, Transilvania, care tot înghițe sume uriașe de bani, dar nu se mai termină (nimic, nimic, niciun kilometru nu vedem gata...). Tot ce e banal și simplu altundeva aici devine trudnic spre imposibil și costă înzecit. Chiar și firme mari, care în alte țări își arată iscusința, aici se împotmolesc. Oricât am disprețui generalizările, se pare că și sistemul acesta, cum să-l numesc?, al construcțiilor publice, e ca vai de mama lui.

S-a întâmplat să mă aflu la Roma cu o săptămână înainte de crima lui Mailat. O scenă m-a șocat în acest oraș magnific: toate intrările faimoaselor catedrale erau luate în posesie de femei cu fuste înflorate, de puradeii lor și de bărbații lor; toți, murdari și sălbatici, vorbeau românește și cerșeau agresiv. În comparație cu acești concetățeni ai noștri, celelalte etnii, chiar și cerșetorii africani (pentru bănuțul lor, aceștia îți ofereau vreo jucărioară sau vreo eșarfă...), păreau de-o eleganță aristocratică. Această invazie primitivă m-a speriat, este o imagine de coșmar, care mă obsedează de atunci, cum mă obsedează și o anume întrebare: Și alte țări europene au în componența lor această minoritate etnică: cât rău s-a strâns în noi, dacă numai persoane vorbind limba română pot fi întâlnite acolo, într-unul dintre centrele luminate ale lumii, în asemenea postură deplorabilă?

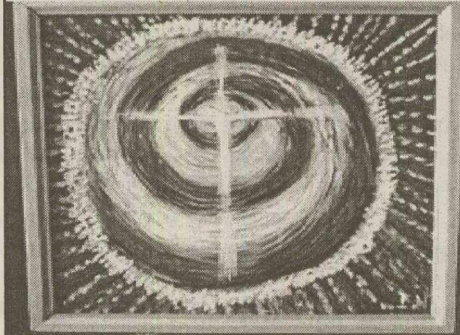
N-aș vrea ca rândurile mele să fie doar o însumare depresivă de exasperări și neputințe, de observații aspre despre firea noastră. Mi-aș dori să găsec prilejuri de înseninare, de laudă și de speranță, de încredere în calitățile noastre. Deși e greu, promit că am să caut.

Bienala de la Veneția sună retragerea...

... iar artiștii români aleargă să-i execute ordinele imposibile!

BOGDAN GHIU

Selecția de proiecte pentru pavilionul României de la Bienala de artă de la Veneția de anul acesta a provocat, deja, scandal. Nu voi intra deocamdată în amănuntele acestui scandal, dacă este cu adevărat unul de fond. Anunț, însă, că am de gând să-i cer public ministrului Culturii să desecretizeze toate celelalte proiecte concurente, căci pe lista celor 29 de proiecte care s-au aflat în concurs figurează nume importante ale artei contemporane românești, și sunt curios, intelectual și patriotic, să le văd proiectele, să constat dacă bogăția, creativitatea artistică românească actuală este autentică sau falsă. Și pentru că sunt, în general, împotriva secretului inutil, a maniei secretului „de stat”. În cazul artei, nu este cazul.

Pe fond însă, mi se pare că proiectul Bienalei venețiene de anul acesta este, scurt spus, de doi lei. Să-l citim în formularea Ministerului român al Culturii însuși: Bienala de Artă de la Veneția din 2008 se desfășoară sub genericul **Making Worlds**.

„Curator al Bienalei din 2009 este domnul Daniel Birnbaum. Evenimentul își propune o reflecție asupra raportului dintre artă și producție, asupra rolului artei de a crea «lumi» sau de a schimba lumea și încurajează explorarea modalităților de expresie tradiționale (pictura, sculptura etc.)”.

În cel mai bun caz, proiectul este contradictoriu, căci se întoarce brusc cu fața spre trecut. Apelul este unul regresiv, la replierea și la reteritorializarea artei pe ea însăși, pe arta însăși, care este invitată, astfel, insidios, perfid, să se autoflateze, să se dea în spectacol așa cum e, cum a fost.

Este și acesta un simptom de criză: repliere, regresie, involuție protectoare, retragere.

Suntem pe cale de a internaliza criza la nivelul ideilor, al gândirii. Asta e cel mai grav. De asta mă revolt împotriva transformării mediatice a „crizei” în cuvânt de ordine, în apel la dezarmare, la acceptare, la „colaborare” salvatoare, de parcă noi, populațiile, popoarele, societățile, dominații am fi provocat „criza, nu domi-

nații, „elitele”, care acum ne mobilizează cu forța, cu arcanul, într-un război pe care nu noi l-am declanșat. Și noi, cu capul plecat, în loc să reacționăm, să plănuiim o ripostă, acceptăm pe pielea noastră anti-criză în locul contra-crizei cu care ar trebui să răspundem „Crizei”. Suntem, din nou, șantațați, ca să-i salvăm pe bogăți – poate ne pică și nouă de-o acceptare de credit de consum, eventual ca să ne luăm o plasmă nouă, să putem să ascultăm indicațiile despre criză, regulamentul de ordine mondială interiorizată de acțiune supusă, colaboraționistă (căci asta suntem: niște colaboraționiști) pentru vremuri de criză!

Să revenim însă la proiectul Bienalei de criză de idei, Veneția, 2009. În loc să stabilească și să dicteze teme pe care artiștii să le execute, la care să se plieze, n-ar fi, oare, mai firesc ca un curator să colinde lumea, devenită cu adevărat mondială, a artei și să deducă tematica dominantă, tematicile și tendințele predominante ale artei la un anumit moment? Nu tocmai de la modalitatea perversă a acestui tip de „apel de proiecte” se trage totul și, în primul rând, pervertirea libertății artistului, care, ca să fie văzut, trebuie să se supună, să se plieze unei tematici prestabilite, dictate? N-ar trebui, oare (ceea ce, firav, se întâmplă deja), ca artiștii - adică, nu-i așa, oamenii liberi prin excelență, oamenii eliberării permanente - să riposteze, creând o contra-mișcare non-mimetică de afirmare a artei fără program prestabilit? Ba da. Iar aceasta este o critică de fond a fenomenului mondial al bienalelor, a ceea ce se numește deja „bienalizarea” artei, în care puterea o exercită tot felul de indivizi de plan secund, o adevărată tehnocrație curatorial-financiară mondială. Chiar să fie artiștii niște handicapați, niște persoane asistate puse, de decor, să illustreze idei preconcepționate, acceptând inversarea ordinii firești a lucrurilor, a creației?

Nu m-aș fi revoltat tocmai acum împotriva acestei normativizări și preformatării acceptate a lumii artei dacă proiectul Bienalei de la Veneția nu mi s-ar fi părut de o banalitate periculoasă, retrogradă, reacționară chiar: arta este invitată, discret, dar insistent, să mai lase naibii pretențiile și intervenționismul politic și să-și admire buricul, arătându-l tuturor, așa cum pomanagii de profesie (categorie socioetnologică) de pe la porțile cimitirelor își exhibă rănile.

Mărul lui Călinescu

SORIN LAVRIC

Nu există criză care să izbucnească în lumea oamenilor și care să nu treacă prin capul lor. Aceasta e, poate, cea mai firească constatare pe care o poate face un observator atent al spectacolului contemporan. Căci, indiferent că avem de-a face cu o criză a literaturii sau cu o criză financiară, fenomenul cere o latură psihică ce joacă rolul unui factor de potențare. Trecând prin psihic, orice criză se întetește. Asta înseamnă că nici o criză nu este cu totul obiectivă, că o rostogolire implacabilă pe care oamenii sunt siliți s-o îndure cu stoicism. Orice criză e o criză psihologică. Ceva se clatină în moralul lor și în viziunea pe care o au despre lume. Clatinarea aceasta spulberă câteva repere și risipește rezerva de încredere pe care o aveau despre ei înșiși. Iată de ce orice criză e terapeutică în sens curativ. Nu poate extirpa răul decât eliminând și resursele de naivitate care alimentau contextul răului. La sfârșitul crizei, oamenii se regăsesc teferi, dar mai blazați, mai sceptici și mai vlăguși. Frustrarea îndurată va duce la acumularea unor energii negative care, atunci când vor izbucni, vor da naștere unor noi crize.

Dar ce Dumnezeu este o criză, ca să ne fie așa de teamă de ea? Termenul „criză” provine din grecescul *krisis* (*krinein* – a separa, a disocia, a decide) și desemnează momentul de răscruce în evoluția unui fenomen, adică deznodământul în urma căruia se hotărăște direcția lui de evoluție. Atâta timp cât criza este în vigoare, procesul trece printr-o etapă tensionată și nedeslușită: un moment de suspans a cărui evoluție este imprezvizibilă. Este exact stadiul în care un observator nu poate spune în ce direcție vor evolua lucrurile. Așadar, nu se poate spune dacă lucrurile vor intra pe un făgaș bun sau, dimpotrivă, situația se va degrada pînă la nenorocire. E momentul

cînd orice e posibil și cînd previziunile nu-și au locul. Știm noi acum unde ne va duce criza financiară? Nu știm, dar n-avem încotro. Lipsa de orizont e simptomul tipic al neputinței de a anticipa viitorul acestei crize. Și fiindcă e vorba de un proces căruia nu i se poate prevedea urmarea, orice moment de criză este un moment periculos. O omenire aflată în criză este ca o ființă prin excelență periclitată. Abia după rezolvarea crizei, apele se vor despica și tensiunea se va risipi. Pînă atunci, ne mulțumim cu teorii speculative și cu etimologii prețioase.

De fapt, orice domeniu al vieții poate înregistra situații de criză. De aceea, putem vorbi de crize psihice, economice sau financiare, cum tot atît de bine putem vorbi de crize biologice, politice sau istorice. La fel, putem vorbi de crize de producție sau de crize de pubertate; de crize erotice sau de crize de apendicită. În principiu, în lumea vieții, nimic nu e scutit de crize de evoluție. În general, cînd spunem că cineva se află în criză, subînțelegem că respectiva persoană se află pe muchie de cuțit. Asta înseamnă două lucruri. Mai întîi, criza presupune momentul alternativei: e clipa lui ori-ori, cea în care are loc tranșarea unei situații. În al doilea rînd, întrucît presupune o creștere acută a tensiunii în interiorul unei stări de lucruri, criza reprezintă apogeul, vîrfurile pe care îl poate atinge relația dintre factorii aflați în conflict. Cu alte cuvinte, criza marchează secvența de maximă intensitate din evoluția unui proces. În al treilea rînd, secvența este inevitabilă. Nu există evoluție fără apariția crizelor, indiferent dacă evoluția va fi urmată de progres sau de regres. Asta înseamnă că o criză e bună numai după ce s-a încheiat. Cît timp ești în criză, ești în corzi. Abia după trecerea punctului culminant, poți spune dacă criza este benefică sau malefică, de bun augur sau de rău augur.

Din punct de vedere al factorului declanșator, o criză poate fi declanșată de deficiența a ceva – de pildă, ești în criză de timp, în criză de inspirație sau în criză de bani – sau de excesul a ceva: criza hiperglicemică sau criză paroxistică de hipertensiune. Dar fie că are o lacună sau un prisos la origine, criza presupune o sporire a parametrilor ce definesc cadrul de desfășurare al procesului. Ritmul, temperatura sau intensitatea contextului înregistrează o creștere evidentă. Evoluția e, de obicei, galopantă, și solicitantă, te consumă și consumi și, chiar dacă deznodământul e bun, criza cere, după stingerea ei, o perioadă de refacere a energiilor. Nimeni nu iese dintr-o criză fără să fi plătit un anumit preț. Într-un fel, orice criză este urmată de o perioadă de relaxare, de stagnare, de convalescență, chiar și atunci cînd nu e vorba de o boală propriu-zisă. Și întrucît criza cere o accentuare de scurtă durată a parametrilor generali ai unui context, nu putem vorbi niciodată de „crize cronice”. Orice criză este acută. Din păcate, omenirea se pare că a intrat într-o fază cronică de desfășurare a crizelor. Trăiește mereu în criză.

În plus, criza este întotdeauna expresia unui conflict, a unei contradicții care trebuie să se rezolve într-un fel sau altul. Tocmai de aceea, criza este o stare de dezechilbru provizoriu, care trebuie să evolueze fie spre recăpătarea echilibrului, fie către accentuarea dezechilibrului, pînă la instalarea unui echilbru de alt ordin. Boala sau războiul, certurile sau competițiile sportive conțin toate un element obligatoriu de criză, și anume acel moment cînd sorții stau să încline cînd de o parte, cînd de alta și cînd beligeranții – indiferent că e vorba de antigen și anticorp, de forțe armate sau de bănci în competiție – își adjudecă, într-un fel, victoria.

Oriunde avem de-a face cu un antagonism, acolo vom avea, mai devreme sau mai tîrziu, de-a face cu o criză. Orice ciocnire de cel puțin două instanțe de semn contrar va duce la apariția unei crize. Ce nu știm astăzi este cărui antagonism se datorează pleasca providențială a crizei financiare pe care o trăim acum. Iar faptul că o lume lipsită de crize e imposibilă nu poate să ne slujească drept consolare. Putem repeta la nesfîrșit că viața în ea însăși este un proces definit printr-un șir inevitabil de crize, dar asta ar trebui să fie teorie, în nici un caz nu ar trebui să semene cu viața noastră. Nu e plăcut să știi că întotdeauna, de pe urma unei crize, cineva cîștigă și altcineva pierde. E o mare balivernă propagandistică să lași impresia că toată omenirea pierde de pe urma crizei financiare. Sunt unii care cîștigă pe seama ei.

Într-o admirabilă conferință ținută pe tema „crizei” (intitulată „La un simpozion platonice”), Călinescu spunea în 1947 că noțiunea de criză nu poate fi definită decît prin asumarea unei viziuni relativiste. Cu alte cuvinte, criza depinde de unghiul de vedere în care te așezi pentru a o percepe drept criză. Așa se face că ceea ce pentru unul e criză pentru altul e binefacere cerească. Exemplul lui Călinescu: „Cînd dinții mei intră în carnea unui măr, mărul e în criză, dar organismul meu e în stare de euforie. Cam în toate epocile culturale constatăm că se ridică strigăte de criză, pe care apoi istoria le dovedește ca neîntemeiate; putem trage concluzia că ceea ce numim criză este de fapt un «sentiment tipic de criză»”. Călinescu scria aceste cuvinte în 1947, anul de început al unei crize uriașe în istoria României. Și, totuși, cărturarul își păstra seninătatea. Pesemne că așa trebuie să facem și noi acum, cînd dinții crizei financiare au mușcat din mărul economiei românești.

A apărut o modă a colecțiilor în rîndul periodicelor. Mai nou, toate marile ziare, reviste etc. apar cu anexe gratis (de obicei, cărți sau DVD-uri). Aceasta este o instigare la cultură sau un mod perfid de a atrage cumpărători? Sincer, nu prea văd cum ar putea să nu-ți sară în ochi o carte precum *Erotica*, din mult advertisatele Colecții *Cotidianul* (Ed. Univers, București, 2008). Nu este chiar cea mai amplă antologie de texte erotice, dar e notabilă. Volumul conține 17 fragmente inedite, în sensul licențios al cuvîntului, ale unor autori consacrați, clasici, după cum aflăm din copertă.

Ordinea textelor este cronologică, astfel încât, citită de la o copertă la alta, cartea pare a fi o odisee în istoria sexualității. Se pleacă de la texte antice, precum *Satyricon* și *Metamorfozele*, apoi suntem teleportați în vechiul Orient, unde vizirii și gingii plănuiesc orgii pe covorul fermecat; în continuare, analiștii vor avea bătăi de cap cu un anume Masoch (cel de la care se

De colecție...

OVIDIU FLOREA

va denumii masochismul), cînd acesta își învîța cititorii că puterea femeii stă în pasiunea bărbatului, iar slide show-ul se încheie cu excentricii secolului XX, ca D. H. Lawrence sau Boris Vian. Cartea aceasta nu este recomandată pudicilor și nici conservatorilor. Ar trebui să se elibereze cu prescripție specială, ca Cipralexul. Chiar dacă e o încercare minimalistă, e destul de ingenios elaborată pentru a arăta partea ascunsă a literaturii și a literaților implicit. Cine s-ar fi gândit în liceu că sobrul și rigurosul Montesquieu (cel din *Despre spiritul legilor*) sau că blîndul și sugubățul Mark Twain (cel din *Tom Sawyer*) sunt autori de scrieri deșănțate. Pentru cei obișnuiți să citească doar cărți propuse de profesori scoariți, această culegere le va pica

exact cum pică o supradoză unui neofit al narcoticelor. Așa cum drogurile reprezintă partea întunecată a farmaceuticii sau așa cum hackerii sunt priviți ca oi negre printre informaticieni, la fel și reproducerile literare ale actelor sexuale sunt pentru literatură, deși nu e nimic hiperbolic în asta (dacă ținem cont că și *Moromeții* are pasaje cenzurate).

Contextual, ca exemplu în notorietate, îl avem pe marchizul de Sade (care, pe lângă scriitor, mai era și violator, criminal și sodomist), ce ilustrează în lucrările-i ipocrizia din societatea vremii sale, prin texte de o expresivitate abjectă: un erizipel îi acoperă curul, o grămadă de hemoroizi îi ies din gură, un șancru îi devorează vaginul, care reprezintă eliberarea literaturii de prejudecăți și tipare constrîngă-

toare, pentru ca omenirea să poată păși, fără rețineri de tip tabu, în modernitate. Dar nici Creangă al nostru nu-i de lepădat; spiritul său rustic are o lascivitate aparte: *ce-mi dați voi, măi, și s-o ferchezuesc eu pe Catrina de față cu bărbatu-său*.

Plecând de la personaje mitologice deșucheate (Venus, Cupidon, Pan) și terminând cu orgasmoholicii din zilele noastre, actual sexual a suferit o schimbare de look radicală. Există mereu o oscilare pînă la extremă a practicilor și chiar a sexualității: între

misticism și scientism, între romantism și perversiune, între abstenență și exces, în fine, între grotesc și sublim. Teremenii sexuali au cunoscut, de asemenea, schimbări pe parcursul timpului: filfizon a devenit metrosexual, iar, mai nou, übersexual (cvasiasemănător în trăsături). Până să fie înlocuită de cultura video la sfârșitul secolului XX, cultura scrisă era purtătoarea spiritului național și a mentalităților colective specifice diverselor epoci. În acest caz, avem, deci, nevoie și de o editare a evoluției sexualității; și cum altfel decît prin listarea unor opere reprezentative care să ne expună secretele și înclinațiile unor vremuri apuse sau apropiate nouă.

Indubitabil, posesorul unei asemenea antologii de colecție... se va îndrepta, fie către o efuziune emoțională fără precedent, fie către o explozie vulgară de blenoragie, căutând, excitat, adevărul înveșmântat în blănuri.

Cărțile românești ale anului 2008

Care au fost cele mai bune cărți românești noi citite de dumneavoastră în anul 2008? Pe care dintre ele le vedeți favorite la Premiile Uniunii Scriitorilor?

IRINA PETRAȘ

Am citit multe cărți bune în 2008. Le înșir oarecum amestecat, cum îmi vin în minte: Mircea Ghițulescu, **Istoria literaturii române. Dramaturgia**; Simona Sora, **Regăsirea intimității**; Iliana Gregori, **Știm noi cine a fost Eminescu?**; Ion Pop, **Echinoux, vocile poeziei**; Ion Simuț, **Europenitatea romanului românesc contemporan**; Horia Gârbea, **Trecute vieți de fanți și de birlici**; Ion Vianu, **Investigații mateine**; Marta Petreu, **Despre bolile filosofilor. Cioran**; Filip Florian, **Zilele regelui**; Doina Rusti, **Fantoma din moară**; Alexandru Vlad, **Curcubeul dublu**; Vlad Moldovan, **Blank**; Vasile Igna, **Lumină neagră**; Ruxandra Ceseanu, **Coma**; Liviu Ioan Stoiciu, **Craterul Platon**; Andrei Bodi, **Oameni obosiți**; Ștefan Manasia, **Cartea micilor invazii**; Ana Dragu, **Păpușa de ceară**; Valeriu Anania, **Memorii**; Radu Pavel Gheo, Dan Lungu (coord.), **Tovarășe de drum**; Ernu, Rogozanu, Șiulea, Țichindeleanu, **Iluzia anticomunismului**.

La traduceri: Rareș Moldovan cu H. Bloom, **Anxietatea influenței**, Anamaria Pop, cu **Harmonia celestis și Ediție revăzută**, de Esterházy, dar și cu Turneu la Bolzano, de Sándor Márai.

Cea mai citită de mine în 2008 a fost cartea mea **Literatură română contemporană**. O panoramă... **Istoria critică a literaturii române** a lui N. Manolescu intră la cărți eveniment, iar **Iluziile...** lui E. Negrici nu-i o carte „bună”... Anul trecut „am ghicit” toate cărțile care vor lua premiul. Anul acesta mă abțin.

DINU GRIGORESCU

De departe, fără rivali, **Istoria** lui Manolescu, cu toate sarcasmele ei și **Istoria** lui Mircea Ghițulescu, cu toate complimentele.

În roman, **Visătoarele**, Editura Polirom, Alexandra Ares, debut.

În poezie, cartea mea **Călătorii exotice, În Tirol cu mașina de scris** (versuri) serpentine lirice, apariție 31 decembrie 2008, ora 23,55, Editura Ghepardul, prefața Ulici și

Sterom. Pentru diplome, insigne, flori aniversare, lecturi, aducem bani de-acasă. Numai să nu înghețe indemnizațiile, ci doar invidiile, măcar pe 6 luni.

ANTONIO PATRAȘ

Cărțile anului sunt, nu încape îndoială, **Istoria...** lui Manolescu și **Iluziile...** lui Eugen Negrici. Ele vor aduna, nu mă îndoiesc, și cele mai numeroase premii. Urmează, după un top „pe genuri”:

Istorie și critică literară: Iliana Gregori, **Știm noi cine a fost Eminescu?** Fapte, enigme, ipoteze (Art) - volum de excepție, care consacră un interpret erudit și de o inteligență rară. Aviz membrilor din diferitele jurii! Iulian Costache, **Eminescu. Negocierea unei imagini** (Polirom). Memorialistică: Valeriu Anania, **Memorii** (Polirom). Proză: Filip Florian, **Zilele regelui** (Polirom). Eseu: Paul Cernat, Angelo Mitchievici, Ioan Stanomir, **Explorări în comunismul românesc**. Poezie: Chris Tănăsescu, **România cu amănuntul** (Vinea) - autorul e doctor în literatură americană, poet cu un timbru personal și o concepție teoretică bine articulată, singulară în peisajul contemporan. Ar merita, desigur, mai multă atenție din partea grăbiților noștri croniciari. Ștefan Manasia, **Cartea micilor invazii** (Cartea Românească). Există, probabil, multe alte cărți valoroase publicate în 2008. Îmi cer scuze față de autorii pe care încă nu i-am citit!

FLORICA BUD

Proză: Doina Ruști, **Fantoma din moară**, Editura Polirom, Eugen Uricaru, **Cât ar cântări un înger**, Cartea Românească; Virgil Duda, **Ultimele iubiri**, Polirom; Daniel Bănulescu, **Cel mai mare roman al tuturor timpurilor**, Cartea Românească. Probabil că va lua premiul Filip Florian, **Zilele Regelui**, Polirom.

Nonfiction: Valeriu Anania, **Memorii**, Polirom; Livius Ciocârliie, **Cu dinții de lână**, Humanitas; Gabriel Dimisianu **Oameni și cărți**, Ed. Cartea Românească; Horia Gârbea, **Trecute vieți de fanți și de birlici**, Polirom; Andrei Codrescu **Prof pe drum**, Curtea Veche. Probabil preminat, Livius Ciocârliie.

Poezie: Liviu Ion Stoiciu, **Craterul Platon**, Vinea; Liviu Georgescu, **Nu am voie**, Ed Paralela 45; Alexandru Mușina, **Album duminical**, Aula; Nicolae Coandă, **Vânt tutun alcool**, Brumar. Probabil că va lua Liviu Ion Stoiciu cu **Craterul Platon**.

Critică și istorie literară: Ion Pop, **Echinoux, vocile poeziei**, Tribuna; Eugen Negrici, **Iluziile literaturii Române**, Cartea Românească; Paul Cornea, **Delimitări și ipoteze**, Polirom. Probabil că va fi premiat Eugen Negrici, **Iluziile literaturii române**.

Eseu: Mircea A. Diaconu, **Cui i-e frică de Emil Cioran**, Cartea Românească; Marta Petreu, **Despre bolile filozofilor**, Cioran, Apostrof; Mircea Mihăieș, **Metafizica detectivului Marlowe**, Polirom; Dan Ungureanu, **Zidul de aer**, Bastion. Probabil, premiant Dan Ungureanu, **Zidul de aer**.

Publicistică: Dan C. Mihăilescu, **Idei cu zimți**, Humanitas; Liviu Ornea, **Varietăți conexe**, Curtea Veche; Răzvan Petrescu, **Foxtrot xx**, Cartea Românească; Marius Ghilezan, **Hoția la români**, Corint. Probabil că Răzvan Petrescu, **Foxtrot xx**, va câștiga.

Ediții critice: **Integrala N. Steinhardt**, Polirom; George Călinescu, **Opere. Publicistică**, îngrijită de Nicolae Mecu, Academia Română, F.N.S.A., București.

Debut: Simona Sora, **Regăsirea intimității**, Cartea Românească; Andrei Simuț, **Literatura Traumei**, Editura Casa Cărții de Știință, Iulian Costache, **Eminescu, Negocierea unei imagini**, Cartea Românească. Probabil că vor lua Iulian Costache și Svetlana Cârstean, cu **Floarea de menghină**.

Cartea anului: Nicolae Manolescu, **Istoria critică a literaturii române**. Fără îndoială, ar merita Premiul Anului...

NICOLAE ROTARU

Din păcate (sau din ferire!), anul trecut am recurs, mai ales, la clasici (am recitat, cu alți ochi, integrala Gorki, 30 de volume masive, cartonate și legate, salvate de la incinerare!), am parcurs produsele primite cu autograf ale prietenilor și m-am dedicat publicării celor șapte volume proprii. Din celelalte lecturi asumate, mi-au captat atenția câteva cărți care

binemerită respectul și un loc eligibil pentru topul favoritelor: **Noi contra noi** („povețele unei revolte spontane”, de Monica Tatoi, editate la Curtea Veche), **Elegiile de la Dorweiler** (versuri de Gellu Dorian, scoase la Paralela 45), **Dulce ca pelinul** (roman de Ștefan Mitroi, publicat în solidar de Editurile Detectiv și Libra), **Cine suntem** (confesiuni de Dan Puric, Editura Platytera), **Jurnalul unui răzvrătit** (o trilogie diaristică, de Sebastian Sârcă, scoasă la Pildner & Pildner) și **De la regimul comunist la regimul Iliescu** (Virgil Măgureanu în dialog cu Alex Mihai Stoienescu, apariție de la RAO). Mi-aș permite să recomand cititorilor profesioniști din juriile USR să se aplece mai cu luare aminte spre eșalonul doi al autorilor, spre numele încă fără renume, care pot furniza surprize nebănuite și la fel de frumoase ca aparițiile de excepție **O istorie critică a literaturii române**, de Nicolae Manolescu, și reeditarea **Recviem pentru nebuni și bestii**, de Augustin Buzura. Fie ca 2009 să nu mădenteze criza aparițiilor și lecturilor de carte românească, iar pentru **Luceafărul de dimineață** să ofere o boltă senină pe care să răsară la timp, luminos și binefăcător spiritului!

DUMITRU CHIOARU

1. Iată câteva titluri de cărți pe care le-am reținut eu din anul editorial 2008:

- poezie: Emil Brumar, **O portocala în pielea goală**; Andrei Bodi, **Oameni obosiți**; Ioan Radu Văcărescu, **Muzeul figurilor de umbră**;

- proză: Filip Florian, **Zilele regelui**; Stelian Tănase, **Maestro**; Ion Iovan, **Ultimele însemnări ale lui Mateiu Caragiale**;

- critică și istorie literară: Ion Pop, „**Echinoux**”. **Vocile poeziei**; Eugen Negrici, **Iluziile literaturii române**; Nicolae Manolescu, **Istoria critică a literaturii române**;

- debut: Vlad Moldovan, **Blank** și Daniela Popa, **Paper Clips**.

2. Propuneri pentru premiile USR:

- poezie: Andrei Bodi, **Oameni obosiți**;

- proză: Filip Florian, **Zilele regelui**;

- critică: Ion Pop, „**Echinoux**”. **Vocile poeziei**;

- debut: Daniela Popa, **Paper Clips**.

GHEORGHE SCHWARTZ

Nu mai văd ce relevanță ar avea o asemenea anchetă. În România, cetățeanului român îi este lehamite de minciunile gogonate ale guvernanților succesivi, bolnavului - de sistemul sanitar muribund, celui care-și caută dreptatea prin tribunale - de o justiție de nulte ori inexistentă. De ce s-ar simți altfel scriitorul român în fața ierarhilor de gașcă? Singura deosebire este că scriitorii români sunt puțini, iar frustrările lor trec neobservate pentru un public care are, și așa, destule probleme. Premiile USR pe 2008 vor fi decernate astfel: premiul de proză îl va câștiga gașca, premiul de poezie îl va câștiga gașca, premiul de critică îl va câștiga gașca (...), premiul de gașcă îl va câștiga gașca. Viața literară din România de azi este oglinda României de azi.

ANDREI ZANCA

Dragă domnule Gârbea, vă mulțumesc pentru mesaj. În ceea ce privește cărțile pe care le recomand în sensul cerut de dumneavoastră și care mi-au parvenit în această depărtare (nefiind eu la curent cu toate aparițiile - spre marea mea regret - și sper că înțelegeți acest lucru), ar fi:

1. Crăciun George - **Fals Jurnal la Pupa Rusa**; 2. Nicholas Catanoy - **Cârja lui Sisif și...** 3. Andrei Zanca - **Lumea, un limbaj al invizibilului...** mai glumesc și eu de aici, fiindcă Marmeladov avea el dreptate când spunea: „*înțelegi dragule, să n-ai unde te duce...*”. *Eu aș zice de aici: „înțelegi, dragă domnule Gârbea..., să n-ai cu cine râde...*”
Lucru care spune totul despre singurătatea și izolarea mea benefic-blestemată, în care trec luni până a vedea pe cineva cunoscut, darmit de a mai vorbi cu cineva.

GEO VASILE

Referindu-mă la literatura română, e cazul să spun că m-am săturat să citesc autori publicați numai pe criterii de tinerețe, abia alfabetizați, dar evident genia-loizi prin prospețimea incisivă a deodorantului. Înainte de a avea

Favoriții PremiilorUSR

RĂSPUND: Irina Petraș ● Dinu Grigorescu ● Antonio Patraș ● Florica Bud ● Nicolae Rotaru ● Dumitru Chioaru ● Gheorghe Schwartz ● Andrei Zanca ● Geo Vasile ● Mihail Gălățanu ● Gabriela Gheorghisor ● Ștefan Ion Ghilimescu ● Angela Furtună ● Viorica Răduță ● Echim Vancea ● Ioan Evu ● Paul Aretzu ● Clara Mărgineanu ● Gellu Dorian ● Daniela Fireșcu ● Ion Cocora ● Horia Gârbea (provocatorul anchetei)

operă, trebuie să ai o minimă experiență de viață, adică timpul e-a uita cele 1.000 de cărți citite până la 40 de ani). M-am saturat e literați gerontocrați abili, e-și creează un electorat în rânul celor mai sus pomeniți, mavevrabil în vederea conservării *ad libitum* a puterii și privilegiilor. M-am saturat, de asemenea, de jurnale, memorii, caiete albastre sau mov, de edițiile de autor (adesea, retipărirea sfidătoare a unor rebuturi, estetic erbind), dar și de erotism penitent, fetid și mimetic, cu justificarea că așa cere editorul și cititorul. Compatibili la ora actuală cu cei mai cunoscuți romancieri euro-americani sunt Mircea Cărtărescu (romanele sale scurte, tip *Travesti* sau *Gemenii*), Petru Cimpoeșu, Gabriel Chifu, Florin Șlapac, Doina Ruști, Al. Ecovoiu. Cu totul întâmplător, am citit un scurt roman al lui Ioan Neșu, *Molima*, structurat în jurul unei metafore centrale ce califică cea mai strictă actualitate românească: psihoza arestărilor inopinate de tristă amintire dejistă. Am dat doar un exemplu. Bineînțeles că nu va fi luat în seamă de mandarinii criticii astre, cu atât mai puțin de juri, mai ales că el n-a apărut la una din cele zece edituri de top din România. Eserile și istoriile literare, mai mult sau mai puțin mediatizate, n-au deschide comparatistă (cu excepția celor semnate de G. Liceanu și H.R. Patapievic), își propun să tulbure apele în chip ostentativ printr-un subiectivism implicat polemic, nu-mi creează sentimentul că vor deveni instrumente de referință precum cărțile unor Francesco de Sanctis, Francesco Flora, Natalino Sapegno, Gianni Vattimo, Umberto Eco etc.

1. Am preferat, așadar, și în 2008, să citesc traduceri, precum Varghas Llosa, *Pantaleon și vizitatoarele*, Marco Santagata, *Copistul*, Yukio Mishima, *Soare și oțel*, Amelie Nothomb, *În necunoștință de cauză*, Claudio Magris, *La voia întâmplării*, Marco Salvador, *Longobardul* (Polirom), Giovannino Guareschi, *Don Camillo*, Editura Vellant. Ultimele două romane, *Longobardul* și *Don Camillo* au fost traduse și postfațate de subsemnatul. Le consider favorite pentru premiulUSR, alături de două antologii de poezie română: ION VINEA, *Whisky-Palace & alte elegii*, *Whisky-Palace & alte elegii*, ediție bilingvă româno-italiană, Editura Bastion, Timișoara, 2008, 175 p - antologie

postfață îmi aparțin. GELLU NAUM, *Gramatica labirintului*, *Grammatica del labirinto*, *Poezii/Poesie*. Ediție bilingvă româno-italiană, Editura EX PONTO, Constanța, 2008, 314 p. Antologia, versiunea italiană, esul critic îmi aparțin. Antologiile Eminescu, *Iperione*, *Poesie scelte* și Bacovia, *Plumb*, *Versuri*, *Piombo*, *Versi*, apărute la Roma în 2008 nu se pun, fiindcă au apărut în străinătate. Suspect, ca tot ce semnează GEO VASILE.

MIHAIL GĂLĂȚANU

1. *Panorama poeziei românești din secolul XX*, Marin Mincu; *Iluziile literaturii române*, E. Negrici; *Antologia UNIVERSITAS*; *Bucăți de noapte*, Răzvan Voncu; *Trecute vieți de fanți și de birlici* (Viața și, uneori, opera personajelor), Horia Gârbea.

2. Este sigur că opul lui Mincu merită unul dintre premii. O selecție extrem de valoroasă a textelor poetice, precum și o exegeză pe măsură. Sînt de acord că omul Mincu e dificil, dar una-i una, alta-i alta. La fel, *Antologia UNIVERSITAS*, chiar dacă remarcabilul critic Mircea Martin, cu delicatețea-i caracteristică, se ferește să supere pe cineva. Cartea lui Voncu este surprinzător de bună, cu judecăți originale, iar omul Voncu, pe motive de vederi politice, e nedreptățit fără pricină. Cartea lui Horia Gârbea este singulară ca proiect. Unde ați mai întâlnit, în literatura română, vorbindu-se de „viața și, uneori, opera personajelor”? (Precizare redacțională: *Panorama... profesorului Mincu e datată explicit decembrie 2007, chiar dacă a fost difuzată în 2008, deci, tehnic vorbind nu e eligibilă, ca și antologia Universitas, de altfel. H.G.*)

GABRIELA GHEORGHISOR

1. Eșu, critică și istorie literară: *Iluziile literaturii române*, de Eugen Negrici; *Regăsirea intimității*, de Simona Sora; *Mistificiuni*, de Mircea Angheliescu; *Eminescu*, *Negocierea unei imagini*, de Iulian Costache; Proză: *Fantoma din moară* de Doina Ruști, *Zilele regelui* de Filip Florian, *...* de Adrian Sângerzan;

Poezie: *Floarea de menghină* de Svetlana Cârștean, *Cartea micilor invazii* de Ștefan Manasia, *Craterul Platon* de Liviu Ioan Stoiciu; Jurnal și memorii: *Cu dinții de lână* de Liviu Ciocârlie, *Confesiunile unui cafegiu* de Gheorghe Florescu.

2. Cred că (aproape) toate titlurile menționate vor fi nominalizate la premiileUSR.

ȘTEFAN ION GHILIMESCU

1. Bune/nebune! mofturi! Nu există decăt o singură capodopera maxima, apărută în 2007. Surrealistă! Din cărțile citite (de mine) în 2008 s-a întâmplat de mi-au plăcut mai întâi romanele: *O pasăre pe sârmă*, de Ioana Nicolae; *Simplex*, de Alexandru George; *Fantoma din moară*, de Doina Ruști; *Zilele Regelui*, de Filip Florian. Cu plăcere am eflorat și volumele de poezii: *America! America!* de Marius Oprea; *Floarea de menghină*, de Svetlana Cârștean. Cam puțin am citit, se vede treaba... În domeniul criticii, teoriei și istoriei literare a fost în schimb prăpăd. *Destinul poeziei moderne* de Virgil Diaconu; *Iluziile literaturii române* de Eugen Negrici; *Ultimile zile din viața literaturii* de Alexandru Matei și *Istoria critică a literaturii române* de Nicolae Manolescu mi-au mâncat tot timpul!

2. Să nu ne jucăm cu premiile! Sigur, Nicolae Manolescu nu și-a scris *Istoria* asta, care a condus la un val de sinucideri, pentru a fi premiat. Nu, o să i-l dăm! Îl merită la fel de bine Alexandru Matei, chiar dacă zice Leo Șerban că e marxist. Personal, aș mai premia pe Svetlana Cârștean, debut greu, pe Filip Florian și, nu în ultimul rând, pe Alexandru George.

ANGELA FURTUNĂ

Nu încape îndoială: mi-am petrecut anul 2008 numai printru cărți. Literatura română s-a îmbogățit în 2008 cu mai multe titluri, unele grele. Am citit cu creionul în mână: *Istoria critică a literaturii române*, de Nicolae Manolescu, Ed. Paralela 45; *Etica neuitării*, de Monica Lovinescu, în colecția *Zeitgeist*, îngrijită de Vladimir Tismăneanu la Ed. Humanitas; *Iluziile literaturii române*, de

Eugen Negrici, Ed. Cartea românească; *Fantoma din moară*, de Doina Ruști, Ed. Polirom; *Dicționarul universal de filme*, de Tudor Caranfil, Ed. Litera Internațional; *A treia forță: România profundă*, de Ovidiu Hurduzeu și Mircea Platon; *Zilele regelui*, de Filip Florian, Ed. Polirom (foarte bun); *Pelerinul din Aqualung*, de Angela Furtună, cd. Integral and Ed. Vinea (pe asta am citit-o, chiar de câteva ori); *Stradivarius*, de Mihail Gălățanu, Ed. Fundației Culturale Ideea Europeană; *Cu inima smulsă din piept*, de Radu Paraschivescu, Ed. Humanitas; *Fratelui meu din exil - Epoca stalinistă în România*, *Scrisorile Monse-niorului Ghika către fratele Dimitrie Ghika*, Ed. Galaxia Gutenberg (susținut de Programul Cantemir al ICR), *Scrisori către fiul meu*, de Gabriel Liceanu, Ed. Humanitas; *Războiul de șaptezeci și șapte de ani și premisele hegemoniei americane, 1914-1991*, de Neagu Djuvara, Ed. Humanitas.

PremiileUSR ar putea să meargă către: *Istoria critică a literaturii române*, de Nicolae Manolescu, Ed. Paralela 45; *Etica neuitării*, de Monica Lovinescu; *Iluziile literaturii române*, de Eugen Negrici; *Fantoma din moară*, de Doina Ruști, Ed. Polirom. (Precizare redacțională: volumele semnate de Nicolae Manolescu și Monica Lovinescu nu sînt eligibile laUSR, primul din voința autorului, al doilea pentru că autoarea nu mai e printre noi. H.G.)

VIORICA RĂDUȚĂ

1. Aș premia, dacă părerea mea ar fi dată la rindeaua „Uni-uni”, pentru debut, volumul de poeme *Blank*, de Vlad Moldovan, pentru preumblarea Cotidianului, punctat simbolic prin alb, golul, absența trăirii, prin urmare. Mai... maturii poeți sunt în extaz pur, oricum.

2. Pentru roman, deja s-a fost expus la kieful critic o fantoma... la moară, cel mai bun roman... din Federația Bănulescu și, dacă e „bafță chioară”, *Zilele Regelui*. Fie, atunci, intențiile lui Malaicu-Hondrari, aduc a exod.

3. La istorie literară l-aș prefera pe N. Manolescu pentru diagnosticul, devenit „epic” în secularul tom, care te ține viu pe multe și multe pagini, dar și intriga(n)t, chiar mort pe sutele finale. Cu ultimele suflări.

Autorii sunt proiectați memorabil unde a mai lucrat Celălalt Manolescu, dar și deformat, după perspectiva de aproape sau de departe, pe motive de taină (!).

4. Spațiul criticii literare este ocupat de mai multe chipuri în carne și oase. Semnez cartea Simonei Sora despre intimitate, dar cu osebire volumul Irinei Petraș, *Literatură română contemporană*, unde își răspund larg două decenii de literatură. Critica sa de întâmpinare impune, mai întâi, în poziționarea „destinală” a formulei de autor, apoi prin activarea temelor trigemene (feminitatea, moartea, locuirea), meșterite cu eleganță stilistică și de viziune dinăuntru cărților.

ECHIM VANCEA

Anul literar autohton 2008 pare să fi fost unul destul de modest, zic, luându-mă după ceea ce am găsit de achiziționat în librăriile sighetene. Așa că... fie-mi îngăduit acest mic triumf asupra temporalității atât de, vai!, necredincioase în singurătatea „celui credincios în afara singurătății imense”:

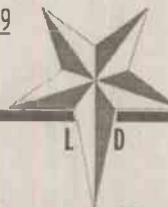
1. *Memorii* de Valeriu Anania, Editura Polirom – un „roman polifonic” cu inserții de jurnal auctorial, asumat în zona Spiritului și a unui Destin departe de a fi complet, povestit într-o limbă de excepție.

2. *Iluziile literaturii române* de Eugen Negrici, Editura Cartea Românească – un „aperitiv” incomod prin deconspirarea dureroasă a unei realități a literaturii române „de la origini până azi”.

3. *Cât ar cântări un înger* de Eugen Uricaru, Editura Cartea Românească – un roman al puterii într-un spațiu istoric (în care cei mai mulți s-au născut cu degetul pe buze asemeni zeului Hermes), al unei lumi dominate de violență, o lume fără de reguli în care ștergerea trecutului este singura preocupare a personajelor și a cărui „scriere” romancierul a așezat-o, prin verbul din titlu, sub „zodia” condițional-optativului.

4. *Poeme amniotice* de Mihail Gălățanu, Editura Limes – un volum de versuri de lux aparținând unui solitar căutător de mistere aparținând demonilor care sălășuiesc atât de aproape de ființa umană, adică în „magazia de trupuri” a acesteia!

Continuare în pagina 10

Cărțile românești ale anului 2008

Urmare din pagina 9

Pentru premii aş propune: **Poeme amniotice** de Mihail Gălăţanu (poezie), - **Cât ar cântări un înger** de Eugen Uri-caru, **Iluziile literaturii române** de Eugen Negrici (critică literară, eseu), **Memorii** de Valeriu Anania (jurnale, memorii).

IOAN EVU

1, 2 – Şi înainte, şi după declanşarea supralicităţii crizei economice, accesul la cartea scrisă a fost/este anevoios. Să recunoaştem, defunctele centre judeţene de librării, precum şi bibliotecile din vremea „sinistrei sale soţii” aveau un rol important, acoperind o arie geografică destul de generoasă. Grija primordială a românului o constituie coşul zilnic, achiziţionarea unei cărţi devenind, din păcate, un lux pe care puţini şi-l permit. Să adăugăm acestor realităţi deficitara distribuţie, tirajele confidentiale şi preţurile tomurilor, incompatibile cu posibilităţile reale ale cetăţeanului. S-a ajuns la situaţia regretabilă că scriitorii se citează între ei, oferindu-şi unul altuia volumele „la schimb”. În absenţa unei imagini panoramice, în lipsa termenilor comparativi, cine poate efectua o departajare calitativă a cărţilor tipărite? Despre noile apariţii editoriale mă informez din paginile revistelor literare. Dacă respectivele publicaţii redau şi fragmente din opera cutărui autor, mă consider privilegiat. Cărţi ale anului 2008 ce ar merita să fie premiate de Uniunea Scriitorilor? **Iluziile literaturii române** (Eugen Negrici), **A fi sau a privi** (Ana Blandiana), **Muzeul figurilor de umbră** (Ioan Radu Văcărescu), **Alertă la Buciumeni** (Attila Socaciu), **Amanţii gaiţelor cu cap de struţ** (Dumitru Hurubă), **Sonata pentru acordeon** (Radu Aldulescu), **Maestro** (Stelian Tănase), **Imaginează-ţi că eşti Dumnezeu** (Matei Vişniec), **Şah la rege** (George Arion), **(Precizare redacţională - Sonata pentru acordeon este o reeditare)**

1. Anul 2008 va rămâne în mentalul cultural autohton drept anul apariţiei unei cărţi eveniment - **Istoria critică a literaturii române**, Nicolae Manolescu (Paralela 45), secundată de o serie de cărţi remarcabile atât pentru proză: Filip Florian, **Zilele Regelui** (Polirom); Ion Vianu, **Necredinciosul** (Cartea românească); Sebastian A. Corn, **Vindecătorul**, (Cartea Românească) cât şi pentru critica literară & eseu: Eugen Negrici, **Iluziile literaturii române**, (Cartea Românească); Paul Cornea, **Delimitări şi ipoteze**, (Polirom); Iulian Costache, **Eminescu. Negocierea unei imagini** (Cartea Ro-

mânească); Bogdan Ghiu, **Eu(l) artistul** (Cartea Românească) şi poezie: Şerban Foartă, **Micul Print** (Editura Art); Ştefan Manasia, **Cartea micilor invazii** (Cartea Românească).

2. Considerând trendul politически corect, toate cărţile menţionate sunt favorite la PremiileUSR.

PAUL ARETZU

Deşi au apărut multe cărţi interesante, în anul 2008, două mi se par remarcabile: **Istoria critică a literaturii române**, a lui Nicolae Manolescu, şi **Iluziile literaturii române**, a lui Eugen Negrici. Sunt cărţi care depăşesc rezonanţele unui an literar. Lucrări de sinteză, aflate într-o complementaritate contradictorie, prima dă formă coerentă celor aproape cinci secole de literatură română, a doua propune o revizuire a criteriilor de receptare, anacronice şi alterate, ale aceleiaşi perioade. Se manifestă în amândouă prezenţa puternică a personalităţii autorilor. Ca toate scrierile de acest fel, cu miză mare, au trezit păreri împărţite. Fără îndoială că reproşurile nu puteau veni de la răposai, ci de la cei vii care, se ştie, sunt întotdeauna nemulţumiţi şi au dreptul să se manifeste. Consider cele două cărţi deja câştigătoare, în toate privinţele, ale premiilorUSR.

CLARA MĂRGINEANU

1. **Poveşti de dragoste la prima vedere**, scrise de Gabriel Liiceanu, Adriana Bittel, Nicolae Manolescu, Ioana Părvulescu, Ana Blandiana. Poveşti înfipte senzorial în memoria cititorului, scenariile ale sufletului, aşezate pe hârtie cu colţul inimii, cros, fineţe, respiraţie fierbinte.

Ada-Kaleh de Ilie Sălceanu, Ed. Dacia din Cluj Napoca. Prozatorul reimaginează spaţiul insular. Erotism, exotism, fanatisme, dragoste ireală, de dincolo de lume... Adevărul din Ada-Kaleh este conservat într-un splendid roman de dragoste. Viaţa se zbate pe o insulă care dispăre. Autorul ne induce vedenia că Ada Kaleh există. Astfel, literatura i-a injectat eternitate personajului principal, care este chiar insula de sub Dunăre.

Scrisori către fiul meu, de Gabriel Liiceanu, Ed. Humanitas. Literatură confesivă valoroasă şi, în acelaşi timp, vandabilă. O carte-demonstraţie: a fi vandabil nu înseamnă neapărat a fi comercial, în sensul peiorativ, derizoriu. O lectură care dezvăluie ce înseamnă să

fii în acord cu tine şi cu propriile emoţii.

Iarba de mare, Mariana Filimon, Ed. Nouă. O poeză care scrie de ani buni, ascunsă la umbra modestiei sale. Discreţia Marianei Filimon este direct proporţională cu expresivitatea versurilor sale. Acest volum mi-a spus ce important este să aflăm ce şi de ce am uitat... În noi, în ceilalţi, în prima tinereţe, în poemele ne-scrise...

2. Îi văd pe oamenii aceia din juriu, validaţi de instanţele supreme ale timpului, justiţiar ai cuvintelor scrise... Apoi vine cineva şi scrie altceva, în stilul volumelor **Nobel contra Nobel**, de exemplu... Mă fascinează spectacolul scriitorilor prezenţi în sală la Gala Premiilor, aplaudându-i pe câştigători. Omagiul sonor, aplauzele acoperă chinul gândurilor... Dacă premiul este un falfăit de aripi, atunci este la fel de important ca şi zborul. Tocmai de aceea, contează.

GELLU DORIAN

1. O să numesc doar câte cinci cărţi de proză, zece de poezie şi trei de critică şi istorie literară:

Proză: Doina Ruşti – **Fantoma din moară**; Nichita Danilov – **Locomotiva Noiman**; Filip Florian – **Zilele Regelui**, toate apărute la Polirom. Aş mai adăuga aici romanul epistolar **Frig** de Aurel Dumitraşcu şi **Cel mai bun roman al tuturor timpurilor** de Daniel Bănulescu. Poezie: Liviu Ioan Stoiciu – **Craterul Platon**, Editura Vinea; Adrian Alui Gheorghe – **O dramă la vânătoare** Editura Paralela 45; Cassian Maria Spiridon – **Culoarea roşie a săgeţii**, Editura Paralela 45; Radu Florescu – **Probă de viaţă**; Vlad Moldovan **Blank**, Svetlana Cârstean – **Floare de menhină** ambele la Editura Cartea Românească, Lucian Alecsa – **Iluzionista Babette**, Editura Vinea, Constanţa Buzea – **Netrăitele II**, Editura Vinea, Dumitru Păcuraru – **Salvator universal**, Editura Limes şi Liviu Georgescu – **Nu am voie**, Editura Paralela 45. Critică literară: Eugen Negrici – **Iluziile literaturii române**, Editura Cartea Românească şi Nicolae Manolescu – **Istoria critică a literaturii române**, Editura Paralela 45 şi Dan Cristea – **Poezia vie**, Editura Cartea Românească.

2. Doina Ruşti – **Fantoma din moară**; Lucian Alecsa – **Iluzionista Babette** şi Nicolae Manolescu – **Istoria critică a literaturii române**.

DANIELA FIRESCU

Anul 2008 va rămâne în mentalul cultural autohton drept anul apariţiei unei cărţi-eveniment - **Istoria critică a literaturii române**, Nicolae Manolescu, (Paralela 45), secundată de o serie de cărţi remarcabile atât pentru proză: Filip Florian, **Zilele Regelui**, (Polirom); Ion Vianu, **Necredinciosul**, (Cartea românească); Sebastian A. Corn, **Vindecătorul**, (Cartea Românească), cât şi pentru critica literară & eseu: Eugen Negrici, **Iluziile literaturii române**, (Cartea Românească); Paul Cornea, **Delimitări şi ipoteze**, (Polirom) Iulian Costache, **Eminescu. Negocierea unei imagini**, (Cartea Românească); Bogdan Ghiu, **Eu(l) artistul**, (Cartea Românească) şi poezie: Şerban Foartă, **Micul Print**, (Editura Art); Ştefan Manasia, **Cartea micilor invazii** (Cartea Românească). Considerând trendul politически corect, toate cărţile menţionate sunt favorite la PremiileUSR.

ION COCORA

1. **Istoria critică a literaturii române** de Nicolae Manolescu 2. **Iluziile literaturii române** de Eugen Negrici 3. **Ideii cu zimţi** de Dan C. Mihăilescu 4. **Memorii** de Valeriu Anania 5. **Scrisori către fiul meu** de Gabriel Liiceanu.

Paranteza nr. 1: Tomul lui Manolescu e mai degrabă o istorie opţională decât una critică. Ceea ce nu scade cu nimic meritele ce fac din această apariţie editorială evenimentul anului de curând încheiat. Scriitura nuanţată şi disocierile extreme de incitante întâmpină aproape din fiecare pagină. Că e prezent cutare şi omis cutare contează prea puţin în raport cu ansamblul. Mă gândesc, desigur, la autorii contemporani. Probabil că supralicităţii se cred deja nemuritori, iar cei lăsaţi la vatră, victime sigure ale unui critic rău şi îndreptăţit să cârcotească. Eu zic că, oameni fiind, nu e cazul să ne împovăram mai mult decât e necesar cu afurisita miopie a celor trecătoare şi să nu vedem pădurea de copaci. Chiar dacă, faţă în faţă cu o realizare monumentală cum e aceea a lui Nicolae Manolescu, am încercat senzaţia că există şi o categorie de scriitori care nu au intrat în atenţia istoricului literar, fie pentru că au fost citaţi în grabă, fie că nu au fost citaţi deloc. 6. **Oameni şi cărţi** de Gabriel Dimisianu 7. **Poezia vie** de Dan Cristea 8. **Apocaliptica textului** de Octavian Soviany 9. **Istoria Literaturii Române. Dramaturgia** de Mircea Ghiţu-

lescu 10. **Netrăitele II** de Constanţa Buzea.

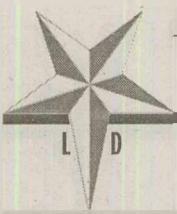
Paranteza nr. 2: Cum se vede cu excepţia cărţii de poeme a Constanţei Buzea, o poeză mereu surprinzătoare, cu un discurs liric tinzând spre esenţializare, titlurile care mi-au reţinut atenţia nu aparţin nici poeziei şi nici prozei. E posibil, deşi nu au fost puţine romanele şi, în special, volumele de poezie pe care le-am citit, să nu-mi fi picat în mână ceea ce trebuia.

2. 1. **Iluziile literaturii române** de Eugen Negrici 2. **Istoria critică a literaturii române** de Nicolae Manolescu 3. **Memorii** de Valeriu Anania 4. **Scrisori către fiul meu** de Gabriel Liiceanu.

HORIA GÂRBEA

(PROVOCATORUL ANCHETEI)

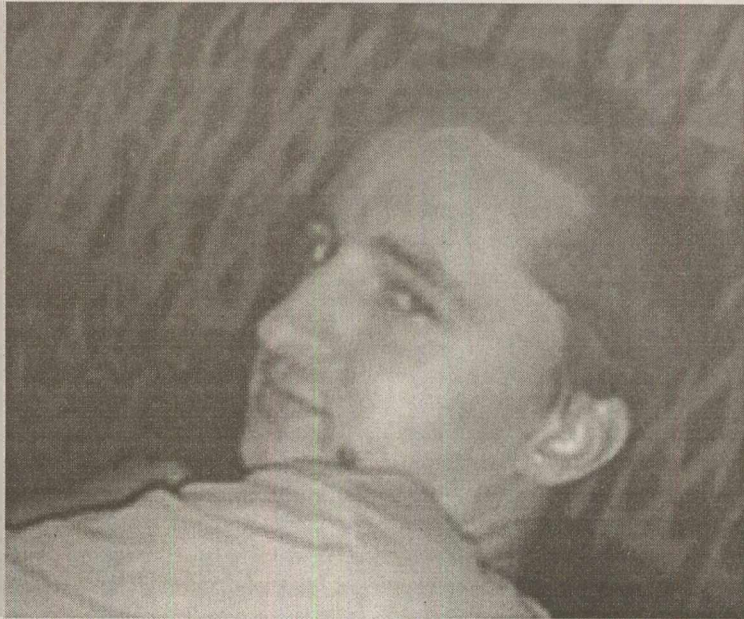
Şi de data aceasta am primit multe răspunsuri şi le mulţumesc tuturor colegilor fie că au indicat titluri, fie că nu, din motive întemeiate. Unii dintre ei au prezentat scuze pentru neparticipare pentru că nu au citit prea multe cărţi noi româneşti în 2008. Mi se pare corect. Mărturisesc că am citit cel puţin 300 de volume noi în 2008, ceea ce nu mă face fericit, 95 la sută fiind mai curînd modeste. Chiar şi aşa unii autori mi-au scăpat (ales pentru că nu mi-au dat volumele lor). Astfel, romanele lui Virgil Duda şi Filip Florian nu le-am citit, deşi aş fi dorit. Iată câteva preferinţe dintre care lipsesc programatic cărţile semnate de colegii de redacţie (Dan Cristea, Stelian Tăbăraş) faţă de care ar fi deplasat să-i acopăr cu superlative. Nicolae Manolescu - **Istoria critică a literaturii române**, Eugen Negrici - **Iluziile literaturii române** (deşi m-a contrariat), Doina Ruşti - **Fantoma din moară** – roman, Iulian Costache - **Eminescu. Negocierea unei imagini**, Mircea Ghiţulescu - **Istoria Literaturii române. Dramaturgia, Universalitas - A fost odată un cenaclu** - Coordonator Mircea Martin - istorie literară, Gabriel Dimisianu - **Oameni şi cărţi** - memorialistică, Anca Mizumachi - **Poze cu zimţi** – poezie Liviu Georgescu – **Nu am voie** - poezie, Florea Burtan – **Poem de odinioară** – poezie, Dan Mircea Cipariu - **Poemul matriţă** - experiment poetic cu videoart de Mihai Zgondoiu Radu Ilarion Munteanu, **Despre bătrâneţe, despre prietenie** - proză. Cea mai plăcută carte a anului pentru mine: **Ultimele însemnări ale lui Mateiu Caragiale** de Ion Iovan. Am mai citit în 2008 o carte care va apărea în 2009 şi va marca anul: proiectul roman al lui Varujan Vosganian, **Cartea soaptelor**.

LAURENȚIU ENACHE

Aerul livresc, de poezie anglo-saxonă îndrăgostită de înscenări complexe și desfășurări pline de virtuozitate, face din versurile lui Laurențiu Enache niște rarități prețioase în contextul poeziei scrise după 2000. Imaginile șlefuite cu acribie, dicția aproape fără cusur și tonul „înalt”, amintind de modernismul intransigent și exclusivist, fac din autorul „Cântecului lui Eusebiu” unul dintre cei mai promițători poeți din ultimii ani.

(Claudiu Komartin)

Cântecul lui Eusebiu

I

Dacă visul de ieri se năruie și simți cauza ca o istovitoare întrebare „Ah, unde suntem? De unde privești către noi, de unde privești peste noi?”
Desigur, îți poate părea altfel, dar e doar efectul unei lungi și istovitoare discuții despre bine;

La masa de prânz, servind crutoane și aperitive sucuri și vinuri închise la culoare te-ai ridica fără scrupule, ai arunca tot pe podea și dacă oamenii cred
ce cred despre viață și lucruri, tocmai asta te ridică deasupra lor. Cu meticulozitate răstorni totul doar pentru a reface totul la loc. O perfecțiune perversă, aproape de nebunie îți ia loc sângelui și îți umple inima de anxietate.

„E ok, totul e bine, desigur” ai părea că te liniștești, în timp ce femeile își spală nepăsătoare părul. Dar părul acela care te ridică pe călcâie?
E atât de aproape, atât de aproape că îi poți simți atingerea, o secundă măcar, nu, ai părea că o iei razna dar e aici, sigur, cum altfel acest simț perfid să te înșele tocmai acum?

Și dacă oamenii cred
ce cred despre viață și lucruri tocmai asta te doboară în fericirea lor.

II

Pentru că am fost acolo și am văzut am văzut scara și diminețile și noapțile, am văzut copacii verzi și câmpiile întinse ale lumii. Fiu al pământului, care te socotești centrul universului, care te socotești nemuritor și vrei ca îngerii să îți venereze bunătatea, să te aplaude să te mângâie pe creștet; Genunchii tăi sunt pământ și mizerie te vei întoarce.

Tu, care te socotești stăpân peste dureri și bucurii, peste femeile și copiii altora peste apa care ți se evaporă prin piele!

Vom părăsi acest subiect? ai spune nu, încă nu și nu acum, mai ales acum, când totul e pe cale să înceapă.

La cină servim mereu supă, uite, ia loc stai aproape, să te ridici când îți spun; O să vezi totul clar, nimic să te sperie; Femeile se vor mira, uite, vai! Cum se întinde pe podea, ridicând două degete aruncând chiflele în toată încăperea;
Stai lângă mine, fiu al pământului, ai puterea să răzbi în această criză a lumii. Nu sunt profet dar am văzut, sigur, mai multe lucruri, nu are rost acum; Ridică-te! NU, stai jos, încă puțin. Respiră, nu, liniște!

O să murim, Eusebiu, o să murim!

Seara asta e o seară specială, cel puțin pentru noi nu le băga în seama, ascultă-mă; Departe de sunetul puștii și lumina orbitoare ce pune stăpânire pe noapte, departe de noroi și frică, de urină și transpirație; Privește mai adânc, sigur, undeva, pentru tine, preț de o clipă, trebuie reamintit:

III

Îmi spui să ne pregătim, desigur, facem tot ce e necesar; pereții sunt vechi, uscați și geamurile stau să se spargă.

Am îngenuncheat buruienile, deși am trudit mai bine de 8 zile. Copăcii au și apărut iar crengile lor sunt și mai frumoase. Bucătăria de vară e gata, cuptorul curățat și lutul proaspăt acum stăm în mijlocul ei degeaba, fără griji, dacă plouă și e frig, dacă e zi sau noapte să rânduim mobila după gust, cu scaune vechi și vitrină solidă cu mirosul de lampă arsă și piper. Așa am crescut, deși nimic nu e la fel, sigur, grajdul aproape căzut, beciul surpat sunt lucruri depărtate de noi.

Îmi spui să ne pregătim, ne pregătim, Măine o să ridicăm gardul, jivinele astea speriate ne vor deveni prieteni buni și ne vor apăra jivinele astea bune ne vor păstra visul în siguranță departe de huruitul puternic al puștilor. O să curățăm fântâna, o să curățăm pomii acum e aproape răcoare, îmi spui și te pregătești să intri în casă nimic nu te sperie, deși e târziu, pustiu și lumina neclară!

V

E un sunet plăcut, venit din depărtare Dintr-o cameră caldă, ce miroase a scorțișoară și piper. Ea e aici, acum, chiar acum, e aici. „Ascultă”, ai zis, și vocea ta îți părea tremurată. și te gândești la sute de scenarii posibile, posibil sufletul tău care se pierde în spatele unei cortine urâte. „E cinci sau șase, poate chiar opt, e târziu sigur, ar trebui să mergem!”

VIII

Și atunci, dezgolindu-l, femeile au amuțit. La ce bun să ne închinăm, se aude o voce blajină, de copil, când moartea începe din degete? Și se prelinge pe antebraț, pe care îl încordezi și îl scuturi, pe care îl tai

și degeaba. E o liniște de samurai, cu un licăr vag de tremur în ochi, ca înaintea unei explozii când focul îți suflecă pielea și apoi ți-o strânge puternic. E ca și cum te-ar îmbrățișa femeia iubită după ani de pustiu și singurătate. Așa și moartea pleacă din plex și apoi...

Două tiruri mari cu nisip poposesc în tine nicicum nu îți vor lepăda femeile trupul uscat. Vocea blajină a copilului te poate purta în păcat. E o seară liniștită de mai, în foc încă mai trosnește lemnul de fag. Ca atunci când sute de păcătoși strivesc pământul cu genunchii lor și dumnezeu ți se arată în colțul ochiului și îți udă chipul; atunci știi ce e cu adevărat viața!

Și printre lumânări, mirosul de iod și liniște își face loc speranța, își face loc disperarea.

Suntem atât de vii pe cât murim. Casa asta e tot aici, cu pereții negri, sub care mâinile tale au săpat adânc peste care mâinile tale au lovit cu sete, cu dorință! Nimic nu îți rămâne în urmă, nici lacrimile! Răceala morții se ridică transformând respirația ta în bule roșii. Știi și tu că mâine exact în locul acesta, exact în locul acesta altcineva își va face loc. Altcineva, lovind pereții groși, va arunca pe foc ultimele lemne, va purta în piept o inimă râncedă, plină de furnici și îi vor năpădi pieptul.

Două tiruri mari cu nisip poposesc în tine chiar acum și plămânii tăi îmbăcșiți de tutun devin ușori dar nu ai nevoie de aer, sigur, aerul te strânge aerul e ca focul, aerul e o voce blajină, întunecând mintea femeilor și un gest, e de ajuns pentru oameni e de ajuns să le tulburi credința. Un fum roșiatic se ridică din tine, un abur greu, și liniștea se așterne iar. Cine e moartea să se întoarcă din tine, cine e carnea ta să te desfacă de oase și să umble singură printre vii?

Două tiruri mari cu nisip poposesc pe tine și nimic să îți țină de frig. Vântul rece, strecurat printre crăpăturile ușii îți strânge pielea și ochii îți ies ușor din orbite; desigur, îți spui, femeia din dreapta mea îmi va atinge într-un târziu mâinile îți atamnă greu, sunt două nopți de când mâinile îți atamnă greu!

O voce blajină de copil, și două tiruri mari cu nisip, întunecând totul! E o noapte liniștită câteva bule roșii luminează încăperea apoi se sparg de podea.

Ultimul spectacol cu Claudiu Bleonț

MIRCEA GHITULESCU

Cine vrea să audă propoziții bine scrise despre teatru și actor, despre confuzia dintre teatru și realitate, despre vrute și nevrute, trebuie să vadă **Vinerea verde** de D.R. Popescu de la studioul Teatrului de Comedie, spectacol realizat în colaborare cu Teatrul Nud din Timișoara (fondat, probabil, de regizorul Ioan Ieremia, care este și autorul spectacolului) și Arcub. **Dalbul pribeag sau Vinerea verde**, titlul complet al piesei, este o parafrază la **Hamlet**, focalizat pe scena reconstituirii asasinării regelui de fratele acestuia, Claudius, în cârdășie cu propria soție, regina Gertrude. Scenă celebră, cunoscută sub numele de cursa de șoareci. Este cel mai citat text despre puterea teatrului de a rosti adevărul și de a sancționa pe vinovați. În spectacolul lui Ioan Ieremia nu a fost asasinat Regele, ci actrița Josefa Aretia Pala, care juca rolul Gertrudei, deci o înlocuia în chip simbolic pe regina cu același nume, iar crima s-a petrecut în „vinerea verde”. Îndepărtând o bună parte de text, Ioan

familiară ochilor noștri, foarte tânără, foarte subțirică și foarte degajată. Ea, împreună cu Claudiu Bleonț, interpretul celui doilea personaj masculin, Lucică, montează „cursa de șoareci” în care să cadă Dobromir și să mărturisească asasinatul. Dar cursa shakespeariană funcționează perfect, astfel încât, în final, adevăratul vinovat se va autosuprima: Lucică își taie beregata. Dar mai e ceva, totdeauna mai e ceva și încă ceva: nu cumva Claudiu Bleonț care se sinucide este tot Actorul care trebuie să joace moartea și o face până la capăt, chiar cu prețul vieții? Spectacolul se încheie peste această dilemă, după nu puține momente sublime și altele dizgrațioase. Din păcate, nu Dorin Andone dă culoarea acestui spectacol, ci Claudiu Bleonț, cu săriturile sale din text de cel mai prost gust. După ce se joacă cu „pășărica” ba cu spatele, ba cu fața la public, după ce folosește vocativele sexuale feminine, dar și masculine pe toate părțile și mai ales când uită replica, face și teatru inter-

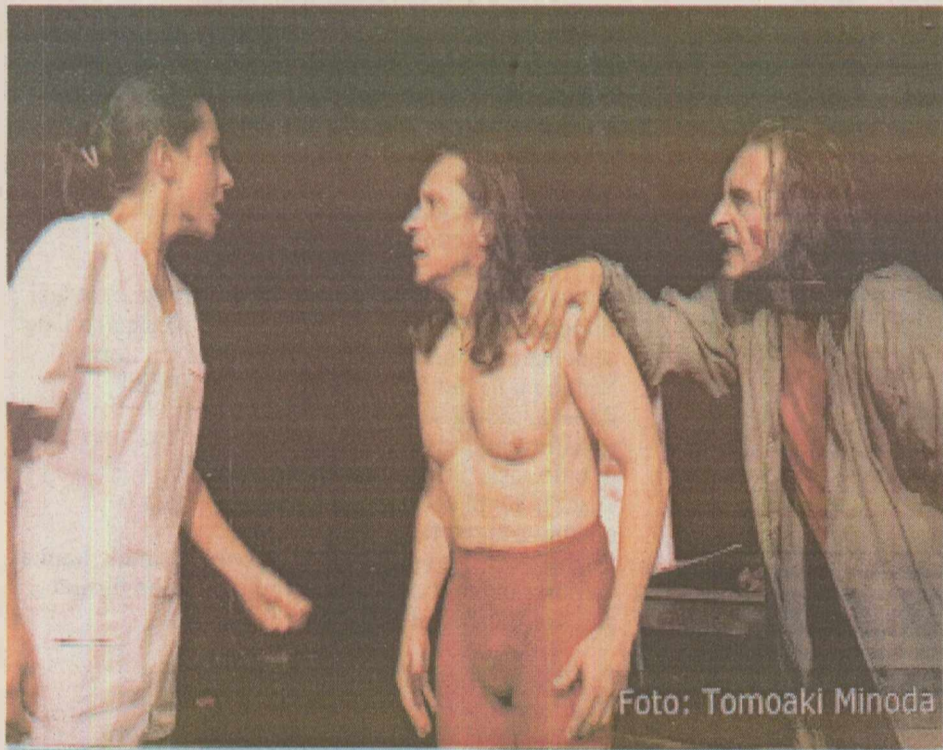

Foto: Tomoaki Minoda

Ieremia obține un scenariu mai scurt, dar nu mai puțin complicat, reținând numai reconstituirea crimei și jocul identităților care fac atât de fascinantă meseria de actor. Exact din acest punct de vedere trebuie să remarcăm prestația excepțională a actorului Dorin Andone, pe care îl vedem pentru prima dată atât de transfigurat, jucând rolul cu multiple identități al lui Dobromir, când ocnaș eliberat, când pictor futurist, când actor, când profet. Alteori, cu chipul său alungit și palid, pare chiar „dalbul pribeag” din formula completă a acestui titlu inspirat dintr-un celebru bocet venit din împărăția morții. Are voce tunătoare, dar și mlădieri ale vocii, are energie și transă. Este, într-adevăr, mai multe personaje în același timp, fiind, după frumoasele și repetatele definiții ale actorului cuprinse în acest text informal, scris cândva de D.R. Popescu, „ochiul lumii cu care lumea se vede pe ea însăși”. Spectacolul este ca o repetiție la vedere, una al cărei regizor este actrița Irina Ivan, deloc

activ, dialogând jovial cu spectatorii: „ce dacă e mică, a ta e mai mare?”. Mi-am zis că, în ce mă privește, acesta este ultimul spectacol cu Claudiu Bleonț. De acum înainte, pentru mine, Claudiu Bleonț chiar și-a tăiat beregata, spre lauda meseriei de actor. Îmi aduc aminte de marile lui creații, plâng și mă resemnez.

Sigur, regizorul îl lasă să se bălăcească pentru că „așa e la modă”. Dar, pe de altă parte, și Ioan Ieremia simte nevoia de o schimbare și vrea să ne arate că, departe de a fi bătrân, poate să fie în pas cu moda. Astfel că va presăra pe tot parcursul spectacolului scene demne de „teatrul nud”. O scenă de masturbare cu tabloul Josefei Aretia, un altul de sex simulat pe masa centrală ș.a. Dacă acesta ar fi fost primul spectacol pe care l-am văzut în viață, altceva scriam acum despre Claudiu Bleonț și Ioan Ieremia...

Imagine din filmul „Prima zi din restul vieții tale”

Premiile Lumieres, prefata Premiilor Cesar

Correspondență specială de la Paris

CĂLIN STĂNCULESCU

Cea de a 14-a ediție a Premiilor Lumieres, decernate de presa străină din Hexagon celor mai bune producții din Franța și din lumea francofoniei, au fost decernate la sala Auditorium a Primăriei din Paris, ele constituindu-se într-o prezizibilă prefată a Premiilor Cesar, care se vor acorda peste scurt timp.

Organizată de Unifrance film, cel mai mare exportator de film francez și francofon din lume Gala Premiilor Lumieres a dat câștig de cauză laureatului cu Palme d'Or de anul trecut, Laurent Cantet, deținător a două premii Lumieres, pentru cel mai bun film și pentru cel mai bun scenariu (pentru filmul „În clasă”). Premiul pentru cel mai bun regizor a revenit lui Francois Dupeyron pentru filmul „Ajută-te singur și cerul te va ajuta”, o impresionantă poveste despre o familie ai cărei membri sunt atrași de fel de fel de activități puțin ortodoxe. Nimic în viață nu este ușor, dacă nu știi să te porți cum se cuvine cu cei apropiați, chiar dacă sunt doar simpli vecini, pare să spună morala filmului interpretat de Claude Rich și Felicite Wouassi.

Actori Yolande Moreau și Vincent Cassel au obținut Premiile Lumieres pentru cele mai bune interpretări din filmele „Seraphine” de Martin Prevo, respectiv „Mesrine”, de Jean Francois Richet.

Cel mai bun film francofon a fost declarat „Tăcerea Iornei”, de frații Jean-Pierre și Luc Dardenne, o coproducție Franța-Belgia-Italia.

La categoria speranțe interpretative, câștigătorii au fost Nora Arnezeder și Mohammed Bouchaib, pentru rolurile interpretate în filmele „Faubourg 36”, de Christophe Barratier, și „Mascara-des”, realizat de Lyes Salem.

Au mai fost decernate cu acest prilej două premii speciale - Premiul TV 5 Monde pentru audiență, premiu ce a revenit filmului realizat de Laurent Cantet - „În clasă” și Premiul Comisiei Tehnice pentru Imagine și Sunet, distincție ce a fost acordată directoarei de imagine Agnes Godard.

Un moment emoționant l-a constituit și proiectarea filmului omagial dedicat lui Guillaume Depardieu, film ce a reunit fotografii și secvențe din filmele regretatului actor, un șansonetist de excepție, ce m-a făcut să-mi reamintesc tragica despărțire de alt

mare artist de pe meleagurile noastre Ștefan Iordache.

De altfel, la acest început de an, cinematografia franceză a mai suferit o grea pierdere prin dispariția regizorului, actorului, producătorului și ultimului director al Cinematecii Franceze Claude Berri, autorul filmelor **Jean de Florette**, **Manon des sources**, **Uranus**, **Germinal**. El a mai produs marile succese reprezentate de titlurile „Tess”, „Aman-tul” realizate de Roman Polanski, Jean-Jacques Annaud sau cel mai recent, filmul „Bun venit la Ch'tis”, film ce a detronat „Marea hoinăreală” de pe podiumul filmului cu cei mai mulți spectatori - peste 20 de milioane.

Festivitatea Premiilor Lumieres, aceste echivalente ale Premiilor Golden Globe, ce prefăcăză Oscarurile de la Hollywood, a fost inițiată cu 14 ani în urmă de regretatul producător Daniel Toscan du Plantier, ce a condus prima delegație de cinești străini ce ne-a vizitat țara în primele săptămâni după evenimintele din decembrie 1989.

Cu această ocazie, am aflat câteva amănunte despre viitoarele premiere franceze de pe ecranele românești din acest an. Printre ele se numără un film polițist cu Gerard Depardieu, cu titlul „Diamant 13”, regizat de Gilles Beatt, în care cunoscutul actor francez îi are drept parteneri pe Olivier Marchal, Aissa Maiga și Asia Argento, producător fiind o veche cunoștință a României - doar a plecat de aici - Marin Karmitz.

Apoi, un film emoționant cu titlul „Prima zi din restul vieții tale”, regizat de Remy Bezancon, o poveste tușantă despre o familie obișnuită, tată, mamă și trei copii, urmăriți pe parcursul a aproape două decenii și a cinci zile decisive din viața fiecăruia, are pe generic numele extraordinarei actrițe și realizatoare Zabou Breitman, care mi-a declarat, în cursul unui interviu, satisfacția și bucuria de a se întâlni cu spectatorii din România, poate chiar de a fi prezentă la viitoarea ediție a Săptămânii Filmului Francez de la București.

Nu pot încheia aceste rânduri fără a sublinia generozitatea gazdelor care ne-au invitat la acest eveniment în Hotelul Scribe, care a găzduit cu 114 ani în urmă primele proiectii cu filmele fraților Lumieres, inventatorii acestei minunate jucării, ce se numește cinematograf.

Moartea teatrului și viața virtuală de apoi

HORIA GÂRBEA

BOGDAN SUCEAVĂ - Vincent Nemuritorul
Editura Curtea Veche, roman

zeci de povestiri și filme de vîrf (chiar *Solaris de Lem* e o poveste despre nemurire) sau de serie B și C, la Bogdan Suceavă, nemurirea se atinge în anul 2036 la modul virtual. Un candidat își poate transfera toată informația din creier pe un fel de hard-disk care apoi e cuplat la diferite terminale și continuă să „trăiască”, să își vadă filmele preferate, să-și asculte muzica, să schimbe telefoane și emailuri cu familia și amicii, ba chiar să îi vadă. Moare doar trupul. Căci la transferul creierului pe hard, existența fizică, dar și cea juridică a omului încetează, cu avantajul că poate asista la propria înmormîntare. Biserica catolică se opune, cea protestantă acceptă ideea, rezervată oricum celor ce nu mai au multe șanse de a viețui, deși alții se oferă să renunțe la existența pămîntească, în favoarea celei virtuale, în plină tinerețe. Vincent, relativ tînăr, dar bolnav de cancer, ezită o vreme, dar acceptă „transferul”, pentru a-și urmări încă ani mulți familia, mai ales copilul, încă mic. Odată

trecut în lumea virtuală și „nemuritor”, relația cu ceilalți evoluează, se modifică și, de aici, acțiunea palpitantă și complexitatea psihologică a romanului. Între timp, și viața veșnică se complică, pentru că tot mai mulți inși ajung stocați pe memoriile electronice și, cum întreținerea acestora costă, sînt puși la muncă! Intelențială, firește.

Firescul cu care Bogdan Suceavă relatează toată această situație, imaginată cu o forță și o credibilitate excepționale, dă farmec povestirii și atrage participarea cititorului, ca și umorul subtil, deseori macabru, care pigmentează narațiunea. **Vincent Nemuritorul** este un roman de o factură specială, este unul de succes și, în același timp, un prilej de reflecție. Fără arta prozatorului, totul ar fi banal, fără fantezia lui implantată într-un mediu recongnoscibil (anul 2036 nu e departe), povestea nu ar funcționa așa: ca o eventualitate oricînd posibilă.

DANIEL FOCSA
Escadrila albă - o istorie subiectivă
Editura Vredea, istorie

O carte inedită de istorie scemnează Daniel Focșa. În anii 1930, cînd societatea românească trăia un moment fast din multe puncte de vedere, mai multe doamne au învățat arta pilotajului. Peste numai cîțiva ani, cînd, așa cum știm, „timpul nu a mai avut răbdare”, ele au fost chemate să se perfecționeze și să se constituie în membrele unei escadrile în vederea unui război care nu a întîrziat din păcate. Aceasta a fost **Escadrila Albă** – cu misiuni pe avioane sanitare în timpul celui de-al doilea Război Mondial, o formațiune care a efectuat numeroase misiuni deasupra fronturilor, transportînd răniți și nu numai. Daniel Focșa descrie cu farmec atît epoca formării escadrilei, cît și misiunile acesteia, mai multe pe frontul de Est. Este ajutat de memoria și talentul a trei dintre membrele curajoasei echipe, dintre care cu unele a avut șansa dialogului direct, pentru că ele au ajuns la vîrste venerabile. Aceasta, deși, din cauza faptului că și-au servit patria la nevoie, inclusiv în Est, au avut parte de o viață dură, de marginalizări nedrepte și scandaloase după 1948. Acesta este și motivul pentru care știm atît de puțin despre aviatorele escadrilei rămase într-o uitare cu totul nejustificată pînă cînd tînărul istoric le aduce în lumină. Volumul lui Daniel Focșa se constituie, practic, din trei biografii care cuprind în relație și existența, și lupta altor componente ale escadrilei. De aici, poate, subtitlul **o istorie subiectivă**, deși nu e cazul de scuze, orice istorie avînd doza ei de subiectivitate. Mariana Drăgescu s-a născut în 1912, a luat brevetul de pilot în 1935 și trăiește și azi. Nadia Russo-Bossie a fost o „rusoaică albă”, care a zburat în escadrila tot albă de partea armatei române, în războiul împotriva foștilor conaționali. Riscîndu-și viața, ca și celelalte femei-pilot, pentru că, aflăm de la ele, Armata Roșie trăgea fără scrupule și în avioanele cu cruce de aceeași culoare. Acuzată de complot, după război, a făcut ani de închisoare și a murit în 1988, la 87 de ani, moment în care, din păcate, și prețioasa ei arhivă de fotografii a dispărut. Mai tînără, născută în 1921, Stela Huțan-Palade a devenit pilot în 1941 și, ca și celelalte, a zburat mai ales deasupra frontului de Est, în special în Crimeea.

Mărturiile celor trei doamne și reconstituirile lui Daniel Focșa dau seama nu doar despre activitatea în război a escadrilei, ci și despre demnitatea și curajul cu care ele, ca și colegele lor, au înfruntat după război teroarea comunistă care le-a scos vinovate de a fi urmat armata țării lor cu bravură și competență. Uitarea se risipește parțial prin lucrarea de față.

Vincent Nemuritorul, de Bogdan Suceavă, a apărut spre finele anului 2008, dar este o apariție de top a celui an. Este un roman cuceritor, incitant de la prima pagină, imposibil de abandonat pînă la final. Aparent SF, el are acea profunzime a autorului care utilizează ficțiunea științifică, anticipația, pentru a vorbi despre teme generale. Matematician în SUA și prozator de limbă română, autor al unor povestiri și romane remarcabile, premiat în 2008 de Asociația Scriitorilor din București pentru *Miruna*, o poveste, Bogdan Suceavă se așază cu dezinvoltură în linia anticipației psihologice profunde alături de Stanislav Lem, Issac Asimov și alți maestri. Tema este una clasică: nemurirea! Exploatată în

A devenit o regulă pentru critica teatrului românesc investirea cu statutul de cronicar permanent și director-selecționer de festivaluri al doamnelor. Cronica de teatru pare o profesiune anexată sexului frumos. Criticii bărbați îi numeri pe degete, în timp ce noi cotingente de doamne ce nu au ajuns pe scenă devin pasionate comentatoare.

Două dintre cele mai prezente și mai pătimașe exemple ale genului și-au publicat, de curînd, volume de însemnări teatrale la Editura Cartea Românească, în recent inaugurata colecție Performa. Ele fac parte din promoții diferite dar, după judecata comună, sînt din noua critică, afirmată după 1990. Cristina Modreanu (autoarea volumului *Casa dinăuntru*) a depășit de vreo 15 ani emoțiile debutului în meseria spinoasă a scrisului despre teatru. Iulia Popovici (cu cartea *Un teatru la marginea drumului*) e ceva mai jună, dar tot are cîțiva ani buni de prezențe gazetărești și de

conferințe despre teatrul românesc prin lume.

Cele două ziariste sînt dintre acele prezențe în sala unei premiere care dau fiori regizorilor, actorilor și directorilor de teatru. Exigența lor, convertită a doua zi în cîteva fraze tăioase, poate da peste cap un spectacol. Una este o frumusețe glacială, dotată cu zîmbet superior, față de care Crăiasa Zăpezii pare ca pîinea caldă, alta disimulează sub aparența boemă și distrată un suflet de serial-killer. Amîndouă iubesc teatrul pătimaș și abstract, ineficient în fond, așa cum Robespierre iubea dreptatea în absolut, iar Torquemada era intens preocupat de mîntuirea ereticilor, față de care micul disconfort al rugului nu era decît o paranteză. În feroarea lor teatrală este și ceva din dragostea fără conținut pe care babele habotnice o închină Sfințului Sisoe.

Pentru că nu au acces la „casa dinăuntru” a teatrului viu, ambele autoare zidesc în jurul duhului potențial o biserică. Una trainică, e drept, cu cărămizi de știință și mortar de concepte, ba chiar cu zugrăveli canonice. Dacă, întîmplător, sfințenia inefabilă alege să se pogoare sub cupolele ei, e bine. Dar, în orice caz, asta nu depinde de cronicărese, care nu au calități de medium. Ca niște chirurghi care

caută sufletul prin mațe cu bisturiul, autoarele noastre au tehnică, spre deosebire de proverbialul doctor Șmil al lui Ștefan cel Mare: „Am milă, n-am știință”.

Cele două volume trebuie citite (eventual împreună, cum am făcut eu), pentru că autoarele dețin informații la care spectatorul de rînd nu are acces. Cristina Modreanu a umblat pe la festivaluri din lume și le descrie exact, a văzut spectacole de subterană și le povestește scutindu-te de pogorîri în infernul mic, dar snob al undergroundului autohton. Iulia Popovici a fost una dintre moașele mediatice ale unei mișcări teatrale a tinerilor furioși din anii 2000-2005, care, ca orice tineri, s-au maturizat și s-au cumișit, cum însăși cronicara lor recunoaște. Mărturia ei rămîne interesantă pentru istorie. Ascuns în poduri și mansarde pentru că nu mai poate umple săli, teatrul de azi trăiește în anonimat criza sfîrșitului culturii, prohodit cu aplicație de ultimii lui amici.

CRISTINA MODREANU
Casa dinăuntru
IULIA POPOVICI
Un teatru la marginea drumului
Ambele la Editura Cartea Românească, ambele critică de teatru

DAN DIMITRESCU și NICU KANTAR
Bridge -
Secretele campionilor
Editura RAO, bridge

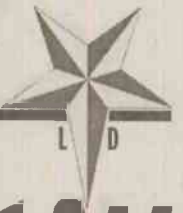
Pentru jucătorii de bridge, nu există sărbători oficiale sau zile libere. În seara de Ajun, 2008, pe BBO se înregistrau ca de obicei 12.000 de jucători. Cu patru ore înainte să vină noul an 2009, pe același portal specializat, 14.000 de pătimași trăgeau pentru o levată în plus.

Joc fascinant cu cărți (nu de cărți, cum preciza regretatul marc jucător Laurențiu Ulici), bridge-ul nu cere doar inteligență, atenție și fler. Ci și o continuare, susținută documentare.

Este îndreptățit să semnalăm, de aceea, cu elogii o nouă editare, de la finele anului trecut, și anume volumul masiv, peste 500 de pagini, **Bridge - secretele campionilor** - vol. 1, semnat de Dan Dimitrescu și Nicu Kantar. Cei doi autori - cu care am avut onoarea să joc prin 1982, fiind eu doar un adolescent, au început colaborarea lor în anii 1970, emigrînd apoi din România, dar rămînînd fideli scrisului în limba maternă. Nicu Kantar se apropie acum de frumoasa vîrstă de 90 de ani și a avut acum numai o contribuție morală, așa cum aflăm din prefața mai tînărului său coleg.

Cartea cuprinde bazele licitației, sisteme curente, dar și pe cele mai puțin uzuale și convențiile de licitație în ofensivă. Cele ale liniei defensive și de levată vor fi adunate în volumul al doilea. În epoca noastră, bridge-ul pe internet sau chiar în club, dar cu parteneri ocazionali, este aproape regula, excepția constituind-o marile competiții. În aceste condiții, cunoașterea temeinică a unui număr mare de convenții uzuale lor este indispensabilă. Bridge-ul virtual se va generaliza, căci unde și cum s-ar mai putea organiza competiții la 150 sau 200 de mese cu jucători din toată lumea, dacă nu pe internet. Să ne gîndim cît ar costa transportul jucătorilor și... baremul de arbitraj. Iată contextul în care volumul experților Dimitrescu și Kantar își proclamă valoarea.

Să nu uităm că Dan Dimitrescu și Nicu Kantar au publicat alături de Coriolan Neamțu și Vlad Racoviceanu acele puține cărți de bridge în românește, care au format o generație de jucători valoroși sau doar de amatori pasionați. Cartea lor de azi extinde una anterioară din 1999 și are pretenții justificate de prezentare completă, pe larg, după ce volumul remarcabil al lui Coriolan Neamțu, *Bridge de la A la Z*, din 2001, avea ambiția concentrării esențialului despre nobilul joc.

Eroi „mărunți”

STELIAN TĂBĂRAȘ

Istoria n-ar trebui s-o cunoască doar specialiștii, ci și oficialii. Dintr-o astfel de ignoranță, s-a produs de curând mutarea mormântului doctorului Kremnitz de acolo de unde era, de pe fostul domeniu regal din Sinaia, pe cealaltă parte a Prahovei, în perimetrul orașului Poiana Țapulului; oricum, pe acolo, toți se întreabă, și cu atât mai mult generațiile foarte tinere, cine e acest personaj cu nume străin și de ce mormântul lui trebuie scos în afara cimitirului.

Într-adevăr, cum să mai știe astăzi lumea cine a fost doctorul Kremnitz? Precizări în legătură cu biografia lui atrag în câmpul meditației personaje importante ca Eminescu, Mite Kremnitz, Carol I, Ferdinand.

Venită în România, mai întâi în calitate de cumnată a lui Maiorescu, Mite Kremnitz se va stabili statornic în această țară, devenind traducătoare de poezie românească în limba germană și coautoare, alături de Carmen Sylva, la unele lucrări în proză (romanul „Astra”). Tot ea va fi și monograf al regelui Carol I, iar soțul ei, Wilhelm Kremnitz, a fost angajat medic al curții regale. O întâmplare nefericită schimbă însă total destinul Mitei Kremnitz: se îmbolnăvise de tifos exantematic prințul moștenitor Ferdinand; acesta zăcea într-un cort în curtea Peșului, în îngrijirea doctorului Kremnitz. În ajutorul tratamentului se recurgea și la schimbarea dintr-un pat încins de marea tem-

peratură într-altul, cu așternuturi răcoaroase, îndeletnicire de care se ocupa în mod obișnuit un infirmier. La o consultație, însă, Wilhelm a încercat singur mutarea bolnavului; de efort, a murit de infarct, cu prințul moștenitor în brațe.

Mormântul lui a fost așezat în semn de recunoștință chiar pe domeniul regal, pe partea Bucegilor dinspre șoseaua Sinaia - Poiana Țapulului. Întristată, Mite Kremnitz, împreună cu fiul lor, Georg, a părăsit definitiv România, refugiindu-se la casa lor construită, între timp, în Elveția.

Despre copilăria la Peș a copiilor, cu părinți în suită, ori transmutați la Sinaia doar vara, aflăm din însemnările lui Al. Tzigara-Samurcaș: copiii luau masa împreună cu regele, către ei monarhul îndrepta doar o față duioasă a personalității sale austere, râdea de gafele lor la masă, de spargerea unor piese de porțelan. Mai rar, se deplasau toți copiii, plus regele, la însoțite picnicuri pe munte, probabil pe la Poiana Stâni Regale. Regele, asprul rege, mânca vesel, de pe aceeași pânză așternută pe iarbă,

cu grupul de copii. Râdea uneori cu lacrimi în ochi, poate din cauza amintirii prințesei Maria, moartă la doar șapte ani, congeneră virtuală cu ștregarii adolescenței.

Despre Georg Kremnitz nu s-au mai aflat noutăți multă vreme. Se știa doar că a urmat în Germania școala de ofițeri (Junkerii!) și că înainta constant în ierarhiile militare.

A venit întâiul Război Mondial. Carol nu mai era. Bucureștiul a fost ocupat de germani și de aliații lor, bulgarii și turcii (ultima intrare a turcilor în București!). Turcii s-au instalat chiar în curtea palatului regal (Ferdinand și guvernul se retrăsese la Iași), au aprins, după obicei, focuri mari, au pus ceaune uriașe deasupra focurilor, au tăiat ritual oi și vite confiscate, desigur, din satele împrejurimilor Capitalei. Dar mai înainte cu o zi intraseră în București bulgarii - care, mai „isteți”, au rechiziționat întreg Fondul de Slavistică al Bibliotecii Academiei, rezultat al unei atât de migăloase opere al unor mari savanți români.

Providența a făcut să intre în București în două-trei zile și germanii - veneau dinspre Oltenia - având în Statul lor major pe ofițerul (ați ghicit!) Georg Kremnitz. Turcii au fost siliți să se îndepărteze de Palat, au fost interzise devastările, jafurile. Aflând de raptul bulgarilor, aceștia au fost urmăriți până la Dunăre și fondul de manuscrise a fost repus în rafturile Bibliotecii Academiei Române.

(Acum am putea să ne întrebăm, măcar într-o paranteză: cine ar mai alerga azi peste un Bărăgan întreg să redobândească niște manuscrise?)

O delegație condusă de același Georg Kremnitz a venit la Titu Maiorescu (se știe că acesta condusese guvernul războaielor balcanice în calitate de prim-ministru) pentru a-i propune formarea la București a unui guvern antidinastic, de ocupație. Maiorescu a refuzat elegant.

Pentru ca subiectul romantic să se „rotunjească”, maiorul Kremnitz avea să participe chiar la înmormântarea lui Titu Maiorescu, în iulie 1917.

«

Efectele beneficătoare ale recesiunii

ANA-MARIA NISTOR

Scena 1, dubla 1, exterior stradă aglomerată. Patru fătuci transmit live, cu mâna încleștată pe microfon și voce precipitată. Vorbesc liber, fără prompter, cu mici sincope, despre deprecierea leului, despre soluțiile adoptate de americani, despre programul șoc al lui Obama și despre ședințele Guvernului român. Traficul aglomerat, dar egal cu sine însuși, ignoră evidențele sociale care le cutremură pe știriste, pe fiecare pentru trustul său. Acestea decupează un cadru de viață, pentru a-i strecura prin discurs o inserție a adevărului în real. Și adevărul e că toate cele patru tinere seamănă izbitor între ele: voce, vocabular, atitudine, tip de îmbrăcăminte. Doar una, parcă, e mai blondă. Oricum, n-are a face, această multiplicare a unului îl ajută pe Privitor să nu mai piardă timp, energie și să nu mai butoneze aiurea pe canalele de știri. Economisește electricitate și simte că, deja, criza e luată cu asalt.

Scena 2 Flash-back. Interior casă de țară. „Balanța” lui Lucian Pintilie. „Masa, pregătită, așezată și servită chiar de preot, era un adevărat regal: pastramă de ied, uscată la vânt, pastramă de găscă, cârnăciori afumați, ghiudem de casă, păstrăv afumat, slăninușă, ceapă, usturoi, roșii, gogoșari, ardei iute, piper. Apoi friptură de iepure și de găscă, caș afumat, mămăliguță și pâine de casă. Vinul - un rozé acrișor, gustos și de o limpezime perfectă.

- Din asta bea și Dumnezeu, părinte?, întreabă primarul.

- Din asta, da' nu mai am decât o damigeană. Dumneavoastră, dom' doctor, nu luați o tărie înainte?

- După câte văd, n-o duceți tocmai rău -

zice Mitică.

- Deocamdată, răspunde preotul. Deocamdată, mai avem.

- Dom'le doctor, spune primarul, care continuă să mănânce cu lăcomie, românul e dat în mă-sa: se vaită toată ziua că n-are de nici unele, dar se descurcă el... se descurcă. Vorba lui tata, Dumnezeu să-l ierte: de bine, de rău, o ducem bine.”

Scena 3. Interior casă. Dubla 10. E seară. După o atentă documentare din trei surse (ziare, ghiduri TV, internet), Privitorul se hotărăște că se va uita la un film care nu e de Oscar, dar cel puțin are o distribuție foarte bună. După o jumătate de oră, exact într-un moment de mare tensiune - publicitate. Privitorul oftează, se pregătește să mănânce, să-și facă duș, să sune doi prieteni, dar surpriză: sunt mai puține reclame! Publicitatea nu mai ține 20 de minute, adică un film de o oră și ceva nu mai durează aproape dublu. Uraaa! Ce bine e în criză!

Scena 4. Idem. Privitorul butonează. În ultima săptămână au fost cel puțin trei filme de văzut pe canalele noastre, dintre care unul românesc important: „4 luni, 3 săptămâni și 2 zile”, în regia lui Cristian Mungiu, cel premiat la Cannes, aplaudat prin sălile de proiecție din toată Europa, cu toate că unii susțin și azi că „Moartea domnului Lăzărescu” ar fi fost locomotiva care trage după sine noul val de tineri cinești, dar că n-a avut parte de o conjunctură favorabilă, dar, lasă, să-l vedem noi la următorul film pe Mungiu... În fine, Privitorul s-a bucurat, a mai avut parte și de o seară de teatru TV, a urmărit câteva documentare interesante. Iată

că televiziunea întâmpină criza cu pâine de casă și sare autohtonă: din lipsă de bani, posturile sunt nevoite să recicleze filme mai vechi, dar bune, să șteargă de praf documentare uitate, dar, mai ales, e strânsă cu ușa când e vorba de producțiile proprii. Parcă sunt mai puține emisiuni pline de soluții despre viață pur și simplu, cu vedete de carton agramate și sfătoase care dețin toate răspunsurile corecte la orice întrebare. Unele fețe de moderatori, analiști, specialiști au dispărut de pe ecran, probabil și mințile luminate intră în concediu câteodată.

Scena 5. Suprerealism curat. O singură dublă. TVR Cultural se bate în audiențe cu ARTE, un post nou transmite live de la concertele marilor săli din Europa, altul difuzează o integrală Shakespeare cu spectacole înregistrate la New York, Londra, Sankt Petersburg, iar în pauză uniunile de creație acordă premii în bani și burse de studiu debutanților. Umberto Eco are o emisiune la o oră de maximă audiență despre tinerii artiști, Orhan Pamuk asistă la ecranizarea cărții sale, la știri se văd cozi interminabile la ultimele expoziții și se cere insistent suplimentarea tirajului Caragiale - **Opere complete**, tradus în 15 limbi. Privitorul caută în van un reality show, un film cu Stalone sau măcar o emisiune de Valentine's day.

Scena 6. Flash-back. Documentar „Hello, Dali”, remix Cadaque, Port Ligat. În patio alb, stropit cu măslini și flori roșii de leandru, coboară Dali. Poartă una din mantiile sale de mătase galbenă brodată cu dragoni albaștri. Înaintează spre piscina străjuită de omuleți Michelin gonflabili, o

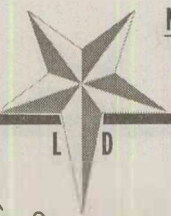
cabină telefonică furată din Londra și scaune de piatră. Se așază pe tronul său de la capătul bazinului, mica fântână arteziană răcorește aerul, Dali se întoarce ușor spre dreapta într-o lumină ca mierea, se uită la dealul din apropiere și le face cu mâna prietenilor săi cu ghitară în mâini. Viața e un Woodstock în care artiștii sunt la putere, iar Jesus Christ e superstarul care ne învață că nu contează cât de lung ai părul, important e cât și cum gândești.

Scena 7. În lunile următoare. Toate dublele. „Ultimele știri: vedetele din Dorobanți merg cu Dacia în Piața Amzei ca să-și cumpere andive și optează pentru trei legături de praz. Un cuplu celebru și-a petrecut vacanța de vară la Pucioasa. Cei doi îndrăgostiți au declarat că au fost patru zile de neuitat în care și-au sărbătorit luna de miere împreună cu localnicii”.

Privitorul butonează. E clar: doar câteva emisiuni fără vârstă, nemuritoare, am putea spune, cu un persistent gust dulceag, se difuzează în reluare a treia, a patra oară. Ca un fel de soluție compensatorie, ore întregi de întâmplări de basm, dar smulse din realitatea crudă, vin să cârpească găurile cotidianului. Ici-colo, câte un talk-show politic fără mare audiență. În rest, povești pline de surprize, alese din dragoste de nurori pentru mame, în momentul în care copiii spun lucruri trăznite și poliția e în alertă. Numai iubirea, doar iubirea îți dă speranță uneori...

Cadru final. Cameră fixă. Privitorul lacrimează. Pe fundal se aude „Just a perfect day”. Genericul curge.

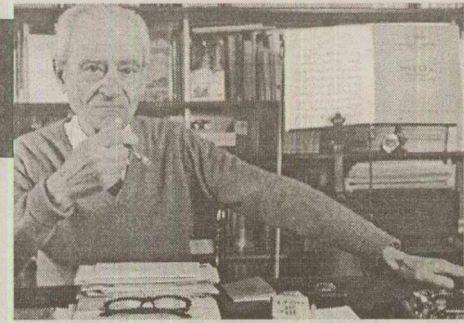
T
V
P
L
A
N
E
T

În Genova poetului Caproni, grație unei burse a Fundației Centrului pentru litere și arte Bogliasco, am putut reconstitui itinerarii

lirice reale, locuri, nume, personaje, o atmosferă anume, prezente, unele, chiar în acest grupaj.

Un grupaj de versuri premonitории sau cu aluzii thanatice, nu departe de stilul unui Marin Sorescu glumind cu moartea.

GIORGIO CAPRONI (1912-1990)

FLUIERATUL

(vorbește paznicul de vânătoare)

Nu cred că e acesta fluieratul braconierului. E prea deasă ceața. Oricum (aici sunt cărțile de joc) terminați voi partida. Eu (puteți continua să beți și pentru mine) știu, nu mă pot dispensa de ea, de precisa mea datoric.

Fiecare chemare în pădure insolită, pentru vreo pasăre sau alt agent oricare-ar fi, trebui să mă duc să văd. Agățați-mi, vă rog, aici în cui, pușca și cartușiera mea. Între timp (scuzați; e nevoie cu frigul ce m-așteaptă) lăsați-mă, să-mi torn înc-un pahar

- ultimul-i acesta
În vin, prind a vedea bine, se află cunoașterea - se află iluminarea. Dar voi, fără vreun motiv, în lume, voi pentru că eu sunt acum pregătit și inima mi-a devenit ușoară, iar stați să mă priviți, în felul acela, parcă aș fi unul care bănuie ceva, chiar dacă n-o spune?

Vă văd, sau mă-nșel, îmi tremură, la colțuri, gura?
Prietenii, pot să mai și greșesc; dar aceasta oricum, v-o zic, e o dată pentru totdeauna: a te teme în afară de inamic (vă repet; pușca) e un lucru mai mult decât josnic, după a mea părere, prea stupid.

Puneți-mi și cartușele și-ntoarceți-vă să beți. Trebuie măcar să știți că atunci când ai o pană la pălărie, iar ca soarte cizme galbene și scurtă verde pentru a nu zice altceva, se pierde

timpul, gândindu-te la Moarte. Vedeți, odată trăiam la mare. Locuiam la Livorno. Ce oraș! Din Forno Mascagni până la Quattro Mori, un vânt profund înălbea pietele, în vreme ce vibra în pânțele sirena maritimă de pe vapoare.

Ieșeam rareori. Pe stradă, îmi amintesc, circula un aer care te înspăimânta prin singurătate. Totuși, știți cum se umplea de lume acel vânt, și ce fetișcane treceau, prin grindina falsă, de băieți și stârniți, care se pierdeau de prea mare iubire-n insulte, șuvoi.

Trageți concluzia care vă place. Eu... Nu știu dacă voi credeți în Dumnezeu, sau în altceva. Din punctul meu - ochii mari! soba fumează și vă poate-nnegri hârtia înnegrind odaia - totul are o importanță

relativă. Mai degrabă (vom vorbi despre asta, aici, când voi reveni) să vă între bine-n cap la cele pe care vi le mai zic: la ce bun să te temi de dușmanul de afară, când el e de-acum înăuntru

Paznicul vânează sau e vânat. Aceasta-i o lege sigură. La naiba deci cu frica, că la nimic nu-i bună. Atât în noi toți nu rămâne decât - singură-o certitudine lucrându-mă de-un timp: cel care-și face o cetate în juru-i, se-amăgește mult, cel care-n fiecă noapte-și închide de două ori poarta.

Lăsați-mă, așadar, să ies un pic. Asta am vrut să vă zic. Cu cât sunt mai negri arborii, nu-i vreun risc mai mare pentru cel ce rămâne, decât pentru ce-l care se duce să răspundă la un fluierat.

LAMENTAȚIA SAU MORGĂ PREOTULUI LUAT ÎN RÂS

Sunt un biet preot. Priviți-mă. Ce pretindeți de la mine - ce știți despre mine, cu toți acești nasturi ai mei încărcat, colereta rigidă, așa de strâmtă la gât. - ciliciul, oficiul, - voi ceilalți, ce știți despre vocație?

Nu-mi puneți întrebări bătaioase. Nu râdeți de mine. Știu bine că voi toți aveți - și vă admir - piciorul solid așezat pe lucruri concrete.

Ați făcut cariere splendide. Eu, ca soldat simplu, îmi fac datoric și gata. Dar, vedeți: altceva-i credința. Lăsați-mă. Ce mai vreți de la mine - vai mie, mizeriei mele, fără teologie?

Știu și că voi nu credeți în Dumnezeu. Nici măcar eu. De aceea m-am făcut preot.

Dar, prieteni, s-o luăm pe-ndelete. Pentru toți există un perete în care odată ne vom izbi. De tânăr îmi plăcea a mă chivernisi și eu, cu a voastră sete. Ce trafic și ce negustorie (ce câștiguri și ce profetic uluitoare pentru viitor)

fără a da de vreun zid despărțitor al sorții, care să mă poată opri!

Poate era în mine - un sexual elan voința de-mbogățire. Genova comercială a cartierelor - intestinal întunericul unde până și marea dacă se aude, și se pare că-ndeasă bani în sac

în rostogolirea de resac (dar eu, scuzați, nu știu să mă explic prea bine), Răul în mine se pare că se cuibărise, cu un spasm aproape visceral

Și, totuși, a fost în acel portuar haos, locul unde m-am putut salva. Ce veți zice, autoarea adevărată a convertirii mele (da, așa-i, n-am alt argument să aduc) a fost o prostituată?

Alessandra Vangelo este prenumele și numele ei. Din Smirna: o junonă, mai mult, un blestem pentru mine, lipsit de cer cum eram, - obsesia mea (vedeți: pe ea, săraca, în minte-o am) imperiul avu, jos de la Porta dei Vacca până la Vico del Pelo.

Băieți, ce mare era veselia când, marea matracucă, iaca, în toată gloria, apărea în plină Portoria!

Fese ca ale ei n-am mai văzut, șolduri asemenea, ea pe tocuri înalte. Iar pieptul (eu mă săltam așa, eu în patul meu) acel piept, ce chemare, oameni buni, era la juisare.

Ei, da, ar trebui un lung cântec, să poți povesti cum eu, de-acum silit de un avânt de eliberare sufletul, sub o poartă, în port mi-l dădui, extenuat de efort.

În zori, mă dusei la mare, să plâng. De disperare. Zburau albi în penaje pescărușii, iar în ziare grupaje, umede de plumb, urlau pe tot mapamondul rotund, că izbucnise războiul, peste tot, că pământul (eu de dolii nu știam încă de dolii cumplite, de cei care fiii încep să și-i plângă) părea să se prăbușească sub picioarele noastre.

Fu ea cea care a venit să mă caute incendiată de frică. O simții prăbușită peste mine, creatură sfârșită, gemând, în sughitul ei, simțeam cum se ridică cum se pierde...

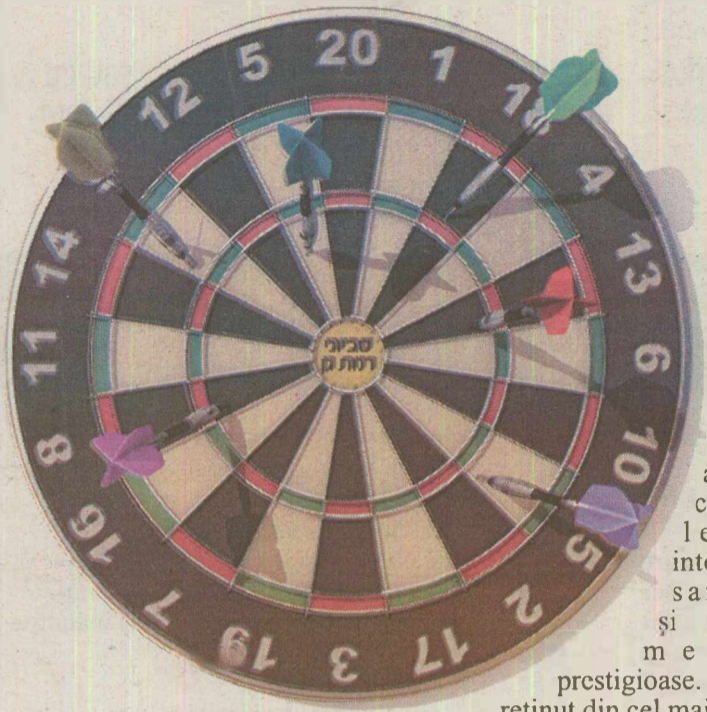
Fraților, ținând seama de obiceiul femeilor de-a plânge des, niciodată nu le-am dat dreptate. Dar aici simții o strângere de inimă, iar cât despre câștigurile mele (ale voastre, pentru că asta-i viața de muritor) mă rușinai, cum mintea nu poate spune.

Știu doar că am început să mă rog amețit, căzut în genunchi. Și știu că fixând cu ochii, tulburați de ea, peretele, acesta se scurse, acolo voi să se spargă (vă rog, nu mă luați în râs) marea aceluia plâns din rărunchi.

Pricepui la ce necaz mare dusesse necurata-mi sfortare. Și simții că mor, credeți-mă, ce lipsit de religie e cel care, fără excepție, pune-n îmbogățire (și-n reușită) singurul scop, ce stricare de fire.

Rămăsei, cum să zic, oare? tulburat. Ca o privighetoare. Mă făcui mic. Singuratec. Deoparte. Dacă-s arte pe care, ca a voastră, le mai pot admira, cu o carte în regulă să poată construi, vă-ndatorați unui prezent ce nu se uită la viitor, eu (vă jur; tremur îngrozitor) nu știu bine ce să mă fac și mă rog; mă rog, nu știu cum să zic la cine și pentru ce; dar mă rog: mă rog (în asta stă - unica! - mea victorie) nu cum se obișnuiește a se zice de lume, pentru că Dumnezeu există: ci, cum obișnuiesc să sufăr eu, pentru că Dumnezeu există.

Aceasta o fac pentru voi, pentru mine, pentru noi. Altceva nu-mi cereți nicicând sunt un simplu preot, de rând.

Talentele excepționale au obligația să trăiască mult. Ceilalți, să trăiască bine!

Ramuri, nr 1-2 pe 2009, ia în dezbatere pe vreo 15 pagini cartea eveniment a anului 2008, proclamată ca atare încă de la finele aceluiași an: **Istoria critică a literaturii române** de Nicolae Manolescu. ● Volumul este apreciat pozitiv și chiar superlativ de numeroși scriitori care au depășit destul de repede clipa de emoție a întâmpinării și intră acum în amănunte. ● Ei nu scapă prilejul de a semna și neglijențele editoriale care nu întunecă realizarea lui Nicolae Manolescu, dar incomodează cititorul. ● Revista **Ex-Ponto** din Constanța este un veritabil almanah din care nu lipsesc

cent număr primit - noiembrie -decembrie 2008 - poemele traduse de Constantin Abăluță din poezii contemporani francezi Phillippe Pujas și Gérard Noiret, articolul memorialistic al lui Pavel Chihaiia despre Petru Comarnescu și pe cel al lui Angelo Mitchievici despre poezia lui Mircea Ivănescu ● Ovidiu Dunăreanu ne oferă în chip de editorial al aceleiași reviste două pagini de maxime dintre care una e memorabilă: Talentele excepționale au obligația să trăiască mult și exemplar! Deducem reciproc: netaleantii să trăiască așa cum or putea, numai să ne lase mai repede! Poemele ce urmează,

articolul este interesant și numele prestigios. Am

reținut din cel mai recent

de Adrian Alui Gheorghe, sînt frumoase, așa că poetul pare obligat la viață lungă, ceea ce îi dorim și noi. ● **Ex-Ponto**, ca revistă însă, suferă de o anumită inactualitate și inegalitate. Apar multe studii atemporale, unele în limba engleză, cum este cel de Ileana Marin despre Brâncuși, altele de-a dreptul școlărești precum al Elvirei Iliescu despre **Megaliticele** lui Ion Gheorghe, volum străvechi, din care autoarea înșiră lungi citate și atît. ● Cu studiile ne mai descurcăm, chiar cînd sînt plate, dar proza Gabrielei Vlad și o piesă de Adrian Bușilă din acest **Ex Ponto** ne întristează, cu excepția momentelor de haz involuntar. Povestirea doamnei Vlad despre Ovidiu la Tomis, plină de asemenea mostre, scrisă, chipurile, de un scribet, e datată: transcrisă pe hîrtie de Gabriela Vlad Tomitana, Răpciune 28 de zile, anul 2008 (de la Zamolxe 2721). ● **Acolada**, acum la nr. 1 pe 2009, e

condusă de Director general - Radu Ulmeanu, Director (fără general) - Gh. Grigurcu, Redactor-sef: Petre Got. ● În cele 24 de pagini, **Acolada 1** nu are materiale de umplură, absolut totul se poate citi. ● Tudorel Urian face o rememorare a istoriei triste a scheletului de beton numit Biblioteca Națională și se întrebă foarte potrivit dacă anul săpat pe frontispiciu - 1989 - nu e cumva un blestem al lui Ceaușescu. Istoria noastră recentă stă într-o bibliotecă arsă și una neîncepută. ● În restul **Acoladei** semnează autori prestigioși din mai multe generații: Gabriel Dimisianu, Ilie Constantin, Barbu Cioculescu, Șerban Foartă, Pavel Șușară. La ancheta revistei despre celebritate răspund Cornel Ungureanu și Angela Furtună. ● Un punct forte al **Acoladei** îl reprezintă cele două pagini de poezie tînără și pe alocuri excelentă: Zvera Ion, Cosmin

Perța, Ana Dragu și alții. Versuri dintre cele mai bune semnează din nou, după obicei, Ofelia Prodan. ● La 55 de ani împliniți recent, aniversare pentru care îl felicităm, poetul Gellu Dorian este intervievat în numărul de iarnă al revistei ieșene **Poezia**. El recunoaște că scrie tot timpul. **Poezie** și proză, dar și critică de poezie. Ne bucurăm pentru el și pentru cititorii săi ● Și revista **Poezia** are o secțiune semnificativă dedicată poezilor tineri și foarte tineri, ceea ce este reconfortant. Tema numărului este de o maximă generalitate: poezie și sentiment. Va urma un număr despre poezie și vid. Un număr plin de vid, evident, amintind cronicarului de o discuție auzită la alimentarea despre specialiștii care bagă vid în termopane. Revista **Poezia** e tot ce poate fi mai opus vidului. Propunem, de aceea, tema „Poezie și Vin“. (**Hipo**)

«

JOCUL VIETII ȘI AL MORTII ÎN DEȘERTUL PERFORMANȚEI

GELU NEGREA

În săptămîna meciului amical al reprezentativei noastre de fotbal cu formația similară a Croației, lui Cristi Chivu i s-a născut primul copil (să-i trăiască și să-i crească mare!). Căpitanul tricolorilor, cu acordul antrenorului Victor Pițurcă, a ales să rămîna în aceste clipe emoționante la Milano, alături de soția sa, provocând astfel prin presa noastră bezmetică și vag alfabetizată o pseudo-dezbatere suptă din degetul arătător al băieților specializați pauper în acuzații tîmpe și în inventarea de scandaluri care fac bine la rating și la tiraj (cel puțin așa cred respectivilor!). Nu sunt nici pe departe un fan al fotbalistului Chivu din (multe) motive care nu fac obiectul acestor rînduri, dar cred că de astă dată el a făcut alegerea corectă. Între momentul de miracol al apariției pe lume a unei ființe vii, intrupate din carnea și sângele lui, și un meci oarecare, Chivu a optat sentimental și omenește pentru primul și bine a făcut. Nașterea nu este nici nuntă, nici botez, nici altă paranghelie cu manele, a cărei dată o stabilește omul; aici sorocul îl decide Dumnezeu-Tatăl sau Mama Natură sau cum mai vreți dumneavoastră să numiți Destinul. Este un eveniment cardinal care nu suportă nici pe departe comparația cu un meci de fotbal - oricare meci de fotbal din lume! Cu ochii împăienjeniți de sumele fabuloase care au ajuns să se învîrtească în jurul unor băieți prinși,

ei înșiși, în vârtejul diabolic-amețitor al milioanei de euro, uităm prea des că fotbalul nu este decît un joc, un spectacol, un show umflat isteric cu pompa unei publicități deșănțate și că, de fapt, viața e în altă parte. Lumea noastră, tot mai incapabilă să asigure miliardelor de oameni care populează planeta pîinea cea de toate zilele, plusează indecent pe surogatul numit de cei vechi circ - *panem et circenses*, nu-i așa? În contemporaneitatea noastră globalizată, numele cercului antic este sportul, cu pandantul său artistic industria spectacolului. Ele sunt supapele evazioniste prin care milioane de oameni sunt împinse să-și defuleze frustrările, grijile, neîmplinirile, să uite, pentru cîteva ore, de problemele lor reale și de ei înșiși. Și tot ca în antichitate, cînd spectatorii dispuneau cu un gest de viața gladiatorilor aruncați în arenă ca niște sclavi ce erau, și noi am ajuns să ne considerăm stăpîni pe viața și pe moartea celor care evoluează pe stadioane și în sălile de sport. Suntem convinși că avem dreptul să pretindem de la ei totul în numele faptului că sunt plătiți regește. Imperativul metaforic „să moară pe teren!“ a căpătat o înspăimîntătoare corporalitate. Vă mai aduceți aminte numele fotbalistului care, vara trecută, parcă, nu s-a mai ridicat viu din iarba unui stadion spaniol? Vă mai spun ceva alte nume ca, de pildă, Năf-tănăilă, Ștefan Vrăbioiu, Cătălin Hăl-

dan? Mai rețineți cum îl chema pe tînărul portar de la Universitatea Craiova, mort acum doi-trei ani, de parte de casă, într-un turneu de pregătire transformat în călătorie funerară? N-am ajuns cumva să vedem în acești tineri îmbrăcați în uniformă (echipamentul sportiv tot un fel de uniformă este!) niște abstracțiuni ambulante, niște mecanisme de produs adrenalină și senzații tari, niște automate programate să bage mingea-n poartă sau să umple capul adversarului cu pumni mai mult sau mai puțin înmănușați și estetici? Nu cumva bucuriei de a asista la o revărsare tonică de tinerete și vigoare, de suplete, inteligență și îndemănare i-a luat locul încrîncenarea indiferentă, depusă ca ofrandă - criminală, uneori - pe altarul rezultatului, al victoriei cu orice preț? Competiții tot mai sofisticate, dotate cu premii uriașe, riscă să transforme sportul într-un soi de darwinism competițional în care, din malaxorul performanței oarbe, scapă cine poate și supraviețuiește doar cel mai puternic, iar costurile nu mai preocupă pe nimeni. *The show must go on*: spectacolul trebuie să continue, să nu se împiedice de nimic, nici măcar de cadavre, lacrimi și durere. Într-o astfel de fundătură a eșuat spiritul întrecerilor atletice din vechea Grecie? Într-un război toți împotriva tuturor să se fi transformat jocurile sportive care, pe parcursul Olimpiadelor, suspendau

războaiele și instaurau în lumea elenă fraternitatea și armonia?

...Da, știu: am devenit patetic și idiot, excesiv de serios și radical fără măsură, ridicînd la rang de fenomen niște, nu-i așa?, accidente regretabile, niște întâmplări nefericite. Am plecat de la o naștere și mă trezesc perorînd despre moarte și alte prăpăstii. Se poate. Dar cum altfel să reacționez cînd cineva pune în balanță un meci de fotbal cu minunea de a aduce pe lume un copil? Pentru alegerea lui de om, sunt gata să îi iert fotbalistului Chivu absolut orice. Blasfemie: chiar și un autogol în partida cu Serbia! Iar ca să fiu cinstit pînă la capăt, trebuie să mărturisesc că am scris aceste rînduri sub impresia morții absurde, revoltătoare a handbalistului Marian Cozma. Și pentru că n-am avut curajul ori n-am găsit cuvintele potrivite să-mi înveșmîntez îndoliata tristețe vizavi de dispariția acestui tînăr cu surăs de copil inocent și statură de gigant, răpus de viclenia perversă a unui șiș interlop, am bătut cîmpii pe poteci colaterale.

Se spune că marile dureri sunt mute. Uneori, însă, iau forma incontinenței verbale, care ocolește subiectul adevărat cu teama pe care o induce instinctiv vecinătatea oricărui tabu. Moartea este un tabu, dar pentru noi, ca simpli muritori, viața-i lucrul cel mai important!

«